

RYNEK METALOWY I MASZYNOWY

NAJOBSZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET
(WEEKLY)

LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES
(HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT
(WOCHENFACHBLATT)

URZĘDOWY ORGAN PUBLIKACYJNY TARGÓW WSCHODNICH

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO - i RADJOTECHNIKA” ORAZ „POSTĘPY W PRZEMYSŁE”

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: POZNAŃ, UL. WIELKA 10. - TELEF. 2277.

Nr. 52.

Poznań, 30 grudnia 1927 r.

Rok VII.

*Wszystkim naszym Szan. Czytelnikom. Inserentom i Przyjaciółom
zасыłamy najserdeczniejsze życzenia*

Pomyślności w Nowym Roku!

Redakcja i Wydawnictwo

„Rynku Metalowego i Maszynowego”.

Co nam pozostawił w spadku rok 1927-my?...

(Próba syntezy).

Stary ubiegły rok 1927 zamknął już swoje z nami porachunki, nowy zaś 1928-my zabiera się dopiero do pracy. Nie wiemy jeszcze, co nam przyniesie rok nowy, ale wiemy już, jak się z nami obszedł ten, który już zapadł w morzu nicości...

Wydać o nim zdecydowany wyrok, byłoby jeszcze w tej chwili zawcześnie. Jeszcze rozpatrują się jego akta śledcze, jeszcze mają być w tej sprawie przesłuchani rozliczni światli i świadomi rzeczy mężowie, i dopiero potem sędziów dwunastu, zaprzysięgłych w historii, wyda o nim wyrok słuszny i sprawiedliwy.

Niemniej już w tej chwili wyrok ten uprzedził ów osobnik, który pod adresem tego ubiegłego roku wyraził się krótko ale dosadnie następującymi słowami:

— Mógł on być, ten 1927-my, bez porównania gorszym....

Istotnie trudno o dosadniejsze i bardziej bliskie prawdy określenie...

Przypomnijmy bowiem sobie, jak marny w rzeczywistości spadek przyniósł mu rok 1926, ów pogrobowiec nieszczęsnej pamięci gospodarki pierwszego złotego....

A więc złoty zdewaluowany, w Banku Polskim kompletny niemal brak dewiz, zagrażające widmo inflacji, zanik oszczędności, klęska bezrobocia, bilans handlowy w zupełnym upadku, rolnictwo skutkiem

nieurodzaju w stadium największego przygnębienia, stan średni w zupełnej depresji, urzędnik mający głodowe pobory, a rzemieślnik doprowadzony do nędzy niezwykłym wybujałym importem do Polski gotowych wytworów, zwłaszcza z Wiednia...

Dziś po upływie 1927 roku wiele z tych objawów nieszczęsnych zostało jako tako opanowanych. Do normy jednak warunków gospodarczych, w jakich należałoby żyć w państwie nowoczesnym, należycie uporządkowaniem, jakże nam jeszcze daleko....

Ograniczymy się choćby do kilku przykładów. — Więc tedy waluta nasza. Tu rzecz się ma niemal już znośnie. Złoty ustabilizowany, parytet jego do dolara, może nienajidealniejszy, ale niemniej uporządkowany, możliwość robienia oszczędności w całej pełni otwarta.

Ale jakże tu robić oszczędności, gdy warunki normalnej pracy jeszcze tak bardzo na każdym kroku są dziś w Polsce utrudnione. Nasze życie gospodarcze przewija się prawie ustawicznie pomiędzy kolczastymi ogrodzeniami przeróżnych monopolów, których liczba w Polsce nie tylko nie maleje, ale jeszcze wciąż się powiększa. Ostatnio przybył np. monopol ubezpieczeniowy pracowników umysłowych na rzecz państwa...

Wiele się mówiło u nas a zwłaszcza pod koniec ubiegłego roku 1927 o t. zw. „stabilizacji gospodarczej

we współczesnej Polsce". Niechże nas Bóg broni od ustabilizowania się tych warunków, w jakich nas zastaje początek roku 1928-go.

Oto wszystkim nam dziś dokucza w sposób więcej niż dotkliwy panująca powszechnie ciasnota gotówki. Jest ona tem charakterystyczniejsza, iż panuje w dalszym ciągu mimo znacznego przypływu na rynek pożyczki amerykańskiej. Gotówka ta jest jednak jakby wyłapaną przez sfery oficjalne a to drogą przeróżnych Banków państwowych, jak Bank Polski, Rolny, Gospodarstwa Krajowego itd. Nim też drobnymi strumyczkami z tych rezerwoarów przesączy się ona do ogółu, jeszcze dobrze nam bieda da się we znaki...

Jednym z największych motorów ruchu i ożywienia na rynku jest bezsprzecznie ruch budowlany. Niestety jeszcze i w bieżącym roku jest on uwięziony w mackach polipa, który się nazywa Ochroną Lokatorów. Co do lokali 1-izbowych została ona jeszcze na dalsze pół roku zamarynowana. W tych warunkach wszelkie „ersatzy” w guście takich ekstraktów mózgowych o czerwonym zabarwieniu, jak osławiony projekt p. Moraczewskiego lub wszelkie formy ruchu budowlanego pod patronatem komun, są tylko mydleniem oczu zdrowo myślącego ogółu. Słusznie też ktoś powiedział, że im więcej wychodzi i obmyśla się u nas ustaw budowlanych, tem bardziej ruch ten u nas zamiera.

Równolegle z zamrożeniem beznadziejnym ruch budowlanego nie ustępuje z pola widzenia społecznej klęska bezrobocia. Tych 400 000 bezrobotnych, których się urzędownie u nas rejestruje, można też śmiało do liczby pół miliona zaokrąglić.

Tańcowi klęski bezrobocia, rzewnie przygrywa na swym rozklekotanym kontrabasie sławetny Fundusz Bezrobocia, a przytupuje mu do wtóru ciasnota gotówki. Wywołuje to zastój kompletny w tworzeniu się nowych warsztatów pracy. Powstawaniu ich przeszkadza zresztą zupełnie już wadliwie funkcjonująca nasza Ustawa o Spółkach Akcyjnych.

Przy naszej ciasnocie gotówki nietrudnym też do zrozumienia jest ten wysoki kredyt, który mimo wszelkich ograniczeń urzędowych w dalszym ciągu w Polsce doskonale na ciele znękanego kupiectwa i przemysłu żeruje i znakomite wciąż kokosy robi.

Iż to nie przyczynia się do rozwoju kupiectwa i przemysłu, nietrudno zgadnąć. Jeżeli ponadto wspomni się jeszcze o tych ciężarach socjalnych, które na barki tych zawodów u nas zwalono, łatwym będzie do odmalowania ten niewesoły obraz, jaki dziś kupiectwo nasze i przemysł przedstawiają.

Inaczej też zresztą być nie może w państwie, gdzie monopol zaczyna być regułą a prywatną inicjatywę tępi się...

Uposażenie w Polsce urzędników pozostaje wciąż na stopie krzywdząco niewystarczającej.

To samo dotyczy zarobków robotniczych.

Jeśli weźmiemy przedwojenny parytet 100, to zarobki robotników wynoszą dziś w tym stosunku 80, a urzędników 60 a najwyżej 70. Jeżeli tedy biedują

u nas urzędnik i robotnik, to jak mogą oni dać możliwość normalnego zarobkowania kupcowi lub fabrykantowi?... Te rzeczy przecie połączone są z sobą zawsze nieodłącznie...

Podkreśliwszy w ten sposób ważniejsze ujemne zjawiska, które wciąż nie przestają społeczeństwu dokuczać, byłoby jednak rzeczą nierozumną zamykać oczy na te objawy dodatnie oraz zjawiska polepszania się stosunków, które mimo wszystko istnieją i dopraszają się zarejestrowania w tym próbnym bilansie dorocznym...

Rolnictwo tedy dźwiga się powoli z tej prostracji, w którą je zapędziła zbrodnico przez Witosa obmyślona a przez nasze sfery prawicowe umożliwiona t. zw. Reforma Rolna. Po żniwach 1927 rolnictwo to potrafiło spłacić nawet około 17 milj. krótkoterminowych zobowiązań a ponadto zaopatrzyło się w sposób masowy w znacznie większą ilość nawozów sztucznych, co każe z otuchą patrzeć na przyszłoroczne nasze zbiory....

Kartele, pod których znakiem zaczyna dziś pracować tak chętnie przemysł nasz, a nawet handel wprowadzie przyczyniają się do wzmocnienia tych lub owych gałęzi wytwórczości (ropa i oleje, produkcja rur, cement, drut i gwoździe, kartel naczyń emaljowych) niestety, niemal z reguły nie przyczyniają się one do obniżenia cen detalicznych i stąd ciężkiem brzemieniem kładą się na barki ogółu.

Dzięki temu nawet tak optymistycznie operujący cyframi Urząd Statystyczny ogółem oblicza dzisiejszy wzrost drożyzny na 45 procent. W tych warunkach można zaryzykować twierdzenie, iż cały ogół ugina się dziś pod brzemieniem drożyzny i ledwie z wielkim trudem może jej nadażyć.

W tych warunkach można naogół stwierdzić całkiem konkretnie, iż dziś przeciętny obywatel w Polsce nie żyje tylko... wegetuje.

O normalnem bytowaniu i rozwoju jednostki w Polsce jeszcze długo mowy być nie może. W strukturze bowiem gospodarczej naszej tyle jeszcze jest rzeczy nierozumnych a nawet z punktu logiki zbrodniczych (a niestety zupełnie ulegalizowanych), iż... jeśli mimo to w ramach tych żyjąc, nietylko nie cofamy się, ale nawet postępujemy naprzód, to dzieje się to nie dlatego, iżby to było zasługą czynników, do opiekowania się nami powołanych, ale dzieje się to mimo istnienia nad nami tego rodzaju i takich czynników. Dowodzi też to niespożytej jakby mocy naszego społeczno - gospodarczego organizmu.

Dzięki też temu tylko jeszcze jako tako egzystujemy, dajemy sobie nienajgorzej radę, ba, nawet rozwijamy się...

Dlatego też pod adresem ubiegłego roku raz jeszcze z całą słuszością powtarzamy, iż... mógł on być bez porównania gorszym...

W oblicze zaś rozpoczynającego swój żywot 1928 roku patrzymy również z ufnością.

Choć może z punktu logiki gospodarczej nie jest ona tak zupełnie uzasadnioną...

Michał d'Opuski.

PP. Wytwórcy i Hurtownicy!

PROSIMY ZWAŻAĆ NA NASZ DZIAŁ ZAPYTAŃ W SPRAWIE PRZERÓŻNYCH ŹRÓDEŁ ZAKUPU. PRZEZ DZIAŁ TEN ZAPYTAŃ JUŻ NIEJEDNE POWAŻNE TRANSAKCJE PRZYSZŁY DO SKUTKU.

ADMINISTRACJA.

Drogi sfinansowania

Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu 1929 r.

(Według projektu dvr. Leona Mikołajczaka.)

Strona finansowa Powszechnej Wystawy Krajowej jest problemem bardzo zaciekawiającym.

Już przed rozpoczęciem prac organizacyjnych, a więc przy ustalaniu preliminarza budżetowego, należało wysunąć daleko idące przewidywania i liczyć się ze zmianami w miarę powstawania tego w rozmiarach swoich olbrzymiego przedsięwzięcia, jakim jest Powszechna Wystawa Krajowa. Zmontowanie finansów Wystawy zależne jest od zszczenia tych wszystkich przewidywań oraz od energicznego współdziałania z Zarządem P. W. K. tak Prądu jak i całego Narodu. Mówiąc przeto o finansach P. W. K. dziś, t. j. dwa lata przed zamknięciem rachunków ostatecznych, należy mieć na myśli zarys planu finansowego oraz dotychczasowe wyniki zabiegów Zarządu, by w równie szybkim tempie wzrostu i nawału prac napływały środki materialne na stworzenie dzieła, godnego imienia i znaczenia Polski.

Dotychczas przy organizowanych wystawach zagranicznych z nielicznym wyjątkiem ostateczne zamknięcie rachunków wykazywało deficyty. Nadto, biorąc pod uwagę wzory zagraniczne, stwierdzić wypada, że w mniejszym lub większym stopniu finansowano wystawy kosztem subwencji państwowych. W planie finansowym P. W. K. na rok 1929 postawił sobie Zarząd za zadanie i wysunął zarazem jako aksjomat: dążenie do zamknięcia rachunkowego bez strat, bez zysków oraz bez ubiegania się u Ministra Skarbu o uzyskanie subwencji na cele organizacyjne P. W. K.

By zadanie takie rozwiązać, należało określić w przybliżeniu wysokość potrzebnych funduszy i ustalić podstawy, które w warunkach obecnych umożliwią zmontowanie finansów pierwszej ogólnokrajowej Wystawy. Jakkolwiek posłużyć możemy się w obydwóch wypadkach bogatymi doświadczeniami zagranicy, to jednak nie mniej uwzględnić musimy w wysokim stopniu wyjątkowe warunki ekonomiczne społeczeństwa i strukturę gospodarczą kraju. Dlatego też preliminarz naszego budżetu nie zamyka się, jakby to na pozór sądzić można, sumą kilkudziesięciu milionów złotych, a tembardziej kilkuset milionów złotych, jak usiłować nierozważnie jednostki błędnie kolportować.

Pierwszy preliminarz zamyka się cyfrą około 11 000 000 złotych, a podług ścisłych obliczeń może wzrosnąć do sumy 15 000 000 złotych. Składa się na to oczywiście cały szereg udogodnień, wystarczy wspomnieć choćby w znacznej części zabudowane tereny Targów Poznańskich. Poza tem kilka instytucji i samorządów łącznie z miastem Poznaniem buduje własnym sumptem trwałe gmachy, które po zamknięciu Wystawy przeznaczone będą na zgóry przewidziane cele, jak szkoły handlowe, miejskie, muzeum Starostwa Krajowego i t. p.

Przechodzę z kolei do drugiego zagadnienia, to jest do sposobu zmobilizowania sumy choćby 11—15 milj. złotych. Niewątpliwie wydobycie takiej ilości pieniędzy na cele organizacyjne P. W. K. wymaga znacznych ofiar ze strony społeczeństwa. Umiejętne rozłożenie ciężarów na poszczególne warstwy

narodu oraz podtrzymanie zapału napawa nas nadzieją, że budżet nasz zrównoważymy.

Zrównoważenie to opiera się na 2 podstawach. Za wiedzą Rządu zwróciliśmy się z odezwaniami do wszystkich zrzeszeń i organizacji gospodarczych oraz samorządów o zasilenie funduszu organizacyjnego czyli podstawowego. Jest to subskrypcja narodowa. W pierwszej linii zwróciliśmy się do firm i samorządów zachodniej Polski, następnie przed kilku dniami do przedstawicieli i związków przemysłowo-handlowych b. Królestwa Kongresowego i Małopolski. Nadto przed kilku dniami Minister Spraw Wewnętrznych rozpiął okólniki do pp. Wojewodów, którzy obecnie skierowują apel do Sejmików Powiatowych, aby na rok 1928/29 i 30 wstawili odpowiednie sumy subwencyjne w budżecie. Ministerstwo oświadczyło nam, że chętnie poprze umieszczanie odpowiednich pozycji w budżecie.

Wysokość uzyskanego funduszu subwencyjnego na cele organizacji P. W. K. będzie poniekąd miarą w ocenie znaczenia Wystawy, oraz solidarności z zamierzeniami Państwa i Narodu. Przewidywana z tego tytułu połowa dochodów P. W. K. winna być znacznie przesubskrybowana, by tem okazałej wyposażać można dotychczasowe ramy Wystawy. Druga połowa wpłynąć winna bądź to z opłat za wynajęty metraż od wystawców, bądź też podczas Wystawy z biletów wstępnych oraz imprez dochodowych.

Zachodnia dzielnica Polski, jako najbliższej zainteresowana, zdała już częściowo chlubny egzamin, gdyż pierwsza pośpieszyła z pomocą. Miasto Poznań wyznaczyło milion złotych w gotówce oraz udzieliło gwarancji na sumę 2 000 000 zł, a przemysł górnośląski również milion złotych i pełną opłatę stawki dzierżawnej za metraż. Przeszło pół miliona złotych wyasygnowały różne instytucje przemysłowe i banki, przyczem z uznaniem podnieść należy, że centralna instytucja emisyjna Bank Polski z własnej inicjatywy uchwalił 200 000 zł, z których 100 000 zł już wpłynęło.

Zewsząd dochodzą nas zapewnienia o gotowości moralnego i materialnego poparcia naszych zabiegów. Zaledwie dwie instytucje odpowiedziały odmownie. W najbliższych dniach pośpieszy z znacznym sukurem Przemysł Bielski, podobnie Przemysł Łódzki, który buduje trwałe gmachy; zapowiedziana jest też oczywiście większa pomoc przez członków Centralnego Związku Górnictwa, Przemysłu, Handlu i Finansów. Na liście ofiarodawców nie zbraknie chyba żadnej instytucji gospodarczej kraju. Od arystokracji i ziemiaństwa wpłyną znaczne zasłki.

By zapewnić wykończenie prac i powodzenie Wystawy przed definitywnym zamknięciem bilansu, przewidziano poza funduszem podstawowym gotówkowym subskrypcję na fundusz t. zw. gwarancyjny. Deklaracje odnośne mogą atoli dopiero wówczas mieć znaczenie, gdyby się wykazały deficyty. Wówczas w proporcjonalnym stosunku do wysokości deklarowanych sum tj. pro rata parte byłoby zbie-

rane dodatkowo fundusze z tytułu udzielonych gwarancji. W pierwszej przeto linii gromadzimy fundusz podstawowy, a w drugiej deklaracje gwarancyjne, przyczem ofiarodawcy przekazują subwencje w gotówce lub w 3 miesięcznych wekslach, a niezależnie od tego subsydjum-skrypty gwarancyjne.

Poza subwencjami najidealniejszym zrealizowaniem planu finansowego byłoby uniezależnienie się od takiego lub innego powodzenia Wystawy, by zamiast zrównoważenia budżetu wynik materialny wykazał nadwyżkę, która przeznaczoną byłaby na cele ogólnospołeczne i kulturalne wszystkich dzielnic. Obaw, a raczej widoków na superaty niestety nie mamy, natomiast niemałego wysiłku potrzeba, aby za pomocą podniesienia strony dochodowej Wystawy umożliwić zamknięcie bilansu bez strat i bez zysku. Jest to, jak już wspomniano, połowa budżetu, która składa się z opłat za wynajęte miejsca przez wystawców z biletów wstępnych i imprez dochodowych.

Co do cen za metraż ustalono stawki od 10—240 zł za metr czyli najwyższa stawka jest niższą od stawek pobieranych na innych wystawach europejskich. Mimo to może się ona wydawać jak na nasze stosunki dość wysoka, nie jest jednak tak niebezpieczna, gdyż przy większym zapotrzebowaniu przewidziany jest znaczny, bo do 30%-owy opust.

Okazałość wystąpienia wystawców jak i napływ zwiedzających gości, by zapomocą opłat i biletów wstępnych uzyskać konieczne kwoty, zależne są od pomocy pośredniej Rządu. Szerokie poparcie moralne, wysoki prestige Rady Ministrów, objęcie protektoratu przez Głowę Państwa i Prezesury Komitetu Honorowego przez Premiera Rządu daje rękojmię, że Rząd pójdzie organizacji Wystawy jaknajdalej na rękę. Ujawnić się to winno w udzieleniu udogodnień wszelkiego rodzaju, zależnych od zezwoleń rządowych. Do takich zaliczamy ulgi w taryfach celnych i kolejowych, w podatkach i koncesjach, zwolnienie od podatków tych sum, które asygnują poszczególne osoby i firmy jako subwencje, udzielanie koncesji na urządzenie loterii pieniężnej i t. d.

Rządy państw europejskich, we Francji już od 18 wieku, wybitnie popierały i organizowały wystawy. Fryderyk Wilhelm IV pruski, dekretem z r.

1844 zarządził pokrycie wszelkich kosztów wystawy i transportów, o ile własne dochody podczas wystawy na pokrycie nie wystarczą.

Za przykładem Francji docenia wielkie znaczenie wystaw rząd angielski. Inicjuje mianowicie w Londynie w r. 1851 wielką wystawę światową, która wycisnęła duże piętno na stosunki gospodarcze całego świata.

We Francji dekretem cesarza Napoleona w r. 1855 zwolniono wszystkie przesyłki z opłaty kosztów frachtowych, a cła obniżono do minimum.

Deficyt wystawy wiedeńskiej w wysokości 73 milionów pokrywa rząd austriacki. Ostatnia wystawa sztuki dekoracyjnej w Paryżu w r. 1925 finansowana była przy pomocy bonów losowanych, na co Skarb Państwa wyłożył przeszło 80 milionów fr. zgóry, a osobne dekrety i ustawy obejmują cały tom zarządzeń.

Jest przeto zrozumiałem, że Rząd Polski znaczenie I-szej P. W. K. docenia i wszelkimi udogodnieniami pójdzie nam na rękę.

Na zakończenie o ścisłej kontroli, jakiej Zarząd poddaje każdą czynność urzędników wykonawczych włącznie Dyrektora a zwłaszcza wydziału finansowego. Urzęduje stale Komisja Rewizyjna z p. Przew. Ratajskim, prezesem Rady Miejskiej p. Hedingerem i starostą kraj. p. Begalem na czele.

Rewizje odbywają się periodycznie co miesiąc. Wobec udzielonej przed kilku dniami gwarancji przez miasto na otwarcie kredytu w Banku Gospodarstwa Krajowego do wysokości 2.000.000 złotych zaproponowaliśmy wydelegowanie jeszcze jednego radcy Magistratu i jednego z członków Rady Miejskiej do Komisji Rewizyjnej. Oprócz tego stała pieczę i kontrolę nad prawidłowością ksiązkowości i kas wykonuje „Powiernik“. Zaopatrzenie się w materiał budowlany zgóry, nie wyczekując zapowiedzianych wołów gotówki, pozwoli uniknąć w międzyczasie ew. wyższości cen. Bank Gospodarstwa przyszedł nam z pomocą otwierając na początek kredyt do wysokości miliona złotych.

Słowem widoki sfinansowania imprezy całej przedstawiają się pomyślniej, niżby ktoś mógł przypuszczać...

— 0030 —

Projekt ustawy o spółkach akcyjnych.

(Opinia sfer gospodarczych Polski Zachodniej.)

Na posiedzeniu Zachodniego Związku Dziennikarzy i Publicystów Gospodarczych, odbytem pod przewodnictwem p. Dr. Waschki, syndyka Izby przemysłowo-handlowej w Poznaniu, w dniu 20 grudnia w Poznaniu na wielkiej sali Izby przemysłowo-handlowej, referował p. Dyr. Marceli Scheffs projekt nowej ustawy o spółkach akcyjnych w Polsce.

Referent zobrazował pokrótce ostatnie ustawy gospodarcze Polski; wspominał o ustawie wekslowej, czekowej, monetarnej, stempłowej, bankowej i o księgach handlowych.

Zaznaczył przytem, że tworzenie tylko ustaw specjalnych może być bardzo niebezpieczne, ponieważ będą zachodziły trudności w ujednolicieniu kodeksów handlowych.

Następnie referent naszkicował historję prawa akcyjnego, poczem mówił o charakterze spółki akcyjnej, której znamięm jest nieosobowość kapitału w odróżnieniu do spółek komandytowych, posiadających charakter indywidualistyczny.

Projekt nowej ustawy akcyjnej nosi na sobie wyraźne pię-

tno chęci ukrócenia kapitalistycznego rozmachu oraz ducha czasów inflacyjnych.

Cechą projektu jest zasada swobody zawiązywania spółek akcyjnych. Jednakże przy założeniu przedsiębiorstw o charakterze państwowym i użyteczności publicznej obowiązuje system koncesyjny. Wymaga się bowiem koncesji Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Akcje mogą być imienne lub na okaziciela, zwykle i uprzywilejowane. Dywidendę policza się od dokonanych wpłat lub akcyj.

Walne Zebranie decyduje większością głosów, jednakże mniejszość $\frac{1}{4}$ kapitału akcyjnego ma prawo delegowania swego przedstawiciela do zarządu spółki. Istnieje zatem system kurjalny, ponieważ oprócz prawa delegowania swego przedstawiciela mniejszość posiada uprawnienia, jakie posiada 10% mniejszość w kodeksie handlowym niemieckim.

Rada Nadzorcza wybiera Zarząd; jednakże mniejszość $\frac{1}{4}$

może w składzie Zarządu pozyskiwać zmiany i delegować swego przedstawiciela. Istnieje prawo wyborów proporcjonalnych, które uprawnia każdą mniejszość $\frac{1}{3}$ głosów do delegowania swego przedstawiciela do Zarządu.

Rada Nadzorcza wybiera Komisję Rewizyjną, której zadaniem jest badanie bilansu i rachunków rocznych.

Z zysków należy tworzyć fundusz rezerwowy, który powinien osiągnąć 25 % kapitału akcyjnego.

Tantjemy wypłaca się w wysokości 10 % od wypłaconej dywidendy, uchwalonej przez Walne Zebranie.

Podwyższenie kapitału akcyjnego musi być trzy razy ogłoszone. Jeżeli subskrypcja nie dopisała, natenczas należy dodatkową subskrypcję ponownie ogłosić.

Rewidenta oznacza sąd. Likwidacja i fuzja mogą nastąpić dopiero po jednym roku. Likwidatorzy są odpowiedzialni nie tylko cywilnie, ale nawet kryminalnie.

Ustawa o spółkach akcyjnych obowiązywać ma dopiero po dwóch latach, od czasu jej ogłoszenia. Tylko niektóre przepisy mają obowiązywać natychmiast.

Reasumując, stwierdza prezydent, że nowy projekt ustawy przewiduje formę mieszaną zawiązywania towarzystw akcyjnych: swobodną i koncesyjną. Umieszczenie przepisów o koncesjach jest zbyt ciężkie w ustawie o spółkach akcyjnych. Kwestja ta należy do odpowiednich ustaw przemysłowych.

Bardzo niekorzystnym jest wprowadzenie rewizji spółek akcyjnych przez sąd. Zważywszy, że trudno znaleźć dobrych rzeczoznawców do rewizji banków, należy stwierdzić, że będzie jeszcze trudniej znaleźć ich dla handlu i przemysłu. Zresztą jest to niepotrzebne wtrącanie się, które nie ma żadnego praktycznego znaczenia.

Powołanie do życia instytucji stałych doradców jest również potwierdzeniem nieliczenia się z wymogami życia gospodarczego. W ten sposób tylko propaguje się chaos, ponieważ podminowuje się autorytet Zarządu.

Po omówieniu jeszcze kilku szczegółów, prezydent wyraża pogląd, że Komisja Miedzyministerjalna i Komisja Kodyfikacyjna w niedalekiej przyszłości skodyfikują prawo handlowe, zawierające także i ustawę o spółkach akcyjnych.

W dyskusji zabierali głos pp.: Dr. Waschko, inż. Młwicz, radca Dziembowski, Mecen. Frackowiak, red. Godlewski, dyr. Słomski, dyr. Solański, dyr. Miądowicz, red. Dr. Winiarski i red. Lorenczewski.

W wyniku dyskusji przeważała następująca opinja:

Projekt nowej ustawy o spółkach akcyjnych należy zasadniczo do rzędu tych nielicznych ustaw polskich, które są dobrze skonstruowane.

Projekt nowej ustawy akcyjnej przewiduje zasadniczo swobodę zawiązywania spółek akcyjnych, wyjąwszy towarzystwa akcyjne o charakterze państwowym lub użyteczności publicznej, podlegające systemowi koncesji.

Wprowadzenie systemu wolności do projektu ustawy jest zwycięstwem opinii Kresów Zachodnich.

Do zwycięstwa opinii Zachodniej Polski przyczynił się w wielkiej mierze p. Min. E. Kwiatkowski.

Mimo naogół korzystnej i realnej konstytucji nowy projekt ustawy akcyjnej wykazuje szereg braków.

Braki te powstały z dążności do pogodzenia sprzecznych ustawodawstw dzielnicowych oraz z chęci poddania kontroli kapitału akcyjnego i ukrócenia jego rozmachu, co się tłumaczy panującymi tendencjami społecznymi, wyniesionymi z okresu inflacji.

Czasy inflacji bowiem przyniosły ze sobą wielkie rozbicie kapitału akcyjnego, co umożliwiło zarządzającym majątkiem akcyjnym szereg niekorzystnych dla akcjonariuszy pociągnięć.

Jednakże na psychice inflacyjnej nie można budować. Okres inflacji, okres anormalny, nie powinien być podstawą dla regulowania stosunków normalnych.

Duch inflacji narzucił przepisy zadaleko idące w przedmiocie obrony praw mniejszości.

Sfery gospodarcze Zachodniej Polski uważają, że:

1. obrona praw mniejszości jest nie tylko konieczna, ale także racjonalna;
2. jednakże przepis gwarantujący $\frac{1}{3}$ kapitału akcyjnego wprowadzenie swego przedstawiciela do zarządu spółki akcyjnej, jest objawem wysoce niepokojącym, ponieważ zasada racjonalności ma się zupełnie z założeniem kapitalistycznym spółki akcyjnej i umożliwia wspomnianej mniejszości stosowanie terrorku wobec całego kapitału akcyjnego. Poza to przepis ten może spowodować nierentowność danego przedsiębiorstwa, które nie zawsze będzie mogło pozwolić sobie na wieloosobowy zarząd.

Jako wynikający z chęci pogodzenia sprzecznych ustawodawstw dzielnicowych jest przepis, który wprowadza instytucję doradców. Instytucja ta może tylko zabagnić stosunki, wprowadzając do spółki zamęt i chaos, tem więcej, że doradcy za sprawowanie swych funkcji są nieodpowiedzialni.

Duch inflacji ograniczył swobodę asygnowania tantjem. Przepis ten umniejsza rzetelność i energję kierowników, ponieważ tantjemy są wynagrodzeniem za wygospodarowanie jak największych zysków. Zabraknie zatem należytego bodźca do pracy.

Jeżeli niema braku ludzi do kierowania spółkami akcyjnymi, natenczas pojawi się tendencja do obejścia tego przepisu przez ustanowienie węższych pensyj.

Gorzej przedstawia się sprawa tantjem dla członków Rad Nadzorczych. Wobec śmiesznie niskich tantjem może spółce zabraknąć ludzi, którzyby poświęcili swój czas dla spółek akcyjnych. —

Mimo tych wszystkich braków projekt nowej ustawy o spółkach akcyjnych jest dalszym korzystnym dla życia gospodarczego etapem unifikacji prawa gospodarczego w Polsce.

(1.).

„ELIBOR“

Spółka Akcyjna Handlowo - Przemysłowa

Ł. J. BORKOWSKI

Oddział w Poznaniu

ulica Gąsiorowskich 6 — Telefon nr. 63-66 i 62-66

Żelazo, Dźwigary, Blachy, Wapno, Cement, Metale, Węgiel, Koks, Narzędzia, Artykuły techniczne, Lemiesze i Odkładnie, Podkowy, Hufnale, Gwoździe, Materiał śrubowy, Węgiel kowalski i t. p.

PRZEDSTAWICIELSTWA:

KOWADŁA K. Rudzki i S-ka, Warszawa

MOTORY SPALINOWE Diesla, Körting, Hannover

DŹWIGI LÜDERSA, KRANY F. Piechatzek, Berlin

STAL NARZĘDZIOWA, Schoeler & Bieckmann, Wiedeń

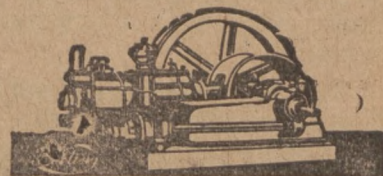
PILNIKI Marki „HOSSYB“

PASY SKORZANE „Herkules“ Gnerlich, Cieszyń

PASY BAWELNIANE wielbłądzie, Balata, „Lechat“, Belgja

KARBID WIELKOPOLSKI
ŚWIDRY I ROZWIERTNIKI

Günther & Co., Frankfurt n. M.

MOTORY DIESLA

Jak wypadły rokowania polsko-niemieckich kół przemysłowych w Berlinie?

(Wywiad z p. prez. Żychlińskim.)

Pan prezes Żychliński, który bawił w drugiej połowie grudnia ub. r. jako jeden z członków delegacji przemysłowo-rolniczych w Berlinie, udzielił co do tego naszej prasie fachowej następujących informacji.

— Czy przebieg rokowań ostatnich, jakie odbyły się z kołami gospodarczymi w Berlinie należy uważać za pomyslny?

— Mojem zdaniem — brzmiała odpowiedź p. Żychlińskiego — tak... Aczkolwiek nie doszło do uzgodnienia poglądów stron pertraktujących w wielu kwestiach, to jednak **należy uważać rokowania te za duży postęp na drodze do zbliżenia się.** Już sam bowiem fakt wzajemnej swobodnej wymiany zdań oraz wzajemne przedłożenie sobie postulatów i propozycji kompromisowych, nieobowiązujących — przyczynić się mogą do odprężenia sytuacji i oczyszczenia atmosfery nieporozumień, co, samą siłą faktu, jest torowaniem drogi do ostatecznego traktatu handlowego. Jest to niejako powolne oczyszczanie drogi, zawałonej kamieniami przeszkód, z tych właśnie napozór nieraz błahych, w gruncie rzeczy jednak tak ważnych szczegółów, stwarzających nieprzebyte, zda się, trudności.

— Czy i co do tych trudności jest p. prezes optymistą?

— Mojem zdaniem po wejrzeniu bliżej w sytuację takich przeszkód „nie do przebycia“, właściwie nie ma. Wszystkie **kwestje sporne**, przy usilnych dążeniach sfer zainteresowanych w obu państwach i ich współpracy z rządem, powinny i **muszą znaleźć kompromisowe rozwiązanie** i, niewątpliwie, w najbliższym już czasie znajdą. Bez trudności bowiem, nie istniałaby potrzeba spotykania się i wzajemnej wymiany myśli.

— Co dały jednak konkretne owe rokowania ostatnie?

— Umożliwiły one w mojem przekonaniu obu stronom **zapoznanie się z postulatami kół zainteresowanych i z ich sta-**

nowiskiem w wielu problemach spornych. Wyczerpująca dyskusja i szczerza wymiana zdań przyniosły w wielu wypadkach zrozumienie jądra sporu i słuszności postulatów strony przeciwnej. **Cel tego spotkania, a więc to właśnie wyjaśnienie problemów zawitych został osiągnięty:** nieporozumienie, pochodzące z niezrozumienia, zostało w wielu kwestiach usunięte. Obie strony zrozumiały i przyznały jawnie, że uregulowanie stosunków gospodarczych między obu państwami wpłynie tylko korzystnie na całokształt ich życia państwowego. A to już znaczy ogromnie wiele...

— Jakby też p. prezes sprecyzował najważniejszy punkt, co do którego obie strony ostatnio się w Berlinie porozumiały?

— Na to panu wprost nie odpowiem. Pośrednio jednak zaznaczę, iż nareszcie zgodzono się obustronnie na utrzymywanie odąd nieprzerwanego i ścisłego kontaktu między sferami zainteresowanymi obu państw. Fakt to pierwszorzędного znaczenia. Dowodem tego, iż droga ta uznana została, jako najbardziej celowa, przez obie strony pertraktujące... Wyrażono też potrzebę ponownego spotkania się i kontynuowania rozpoczętej w Berlinie wymiany zdań...

— Kiedy spotkanie to ponowne nastąpi?

— Następna konferencja sfer przemysłowo-rolniczych polskich i niemieckich wyznaczona została **na koniec stycznia 1928 r. do Warszawy**, gdzie przybędzie cała delegacja niemiecka, jaka brała udział w zakończonych właśnie rokowaniach. Przedstawiciele przemysłu i rolnictwa niemieckiego, przybywając do Polski, będą mieli możność przekonać się naocznie o słuszności postulatów kół polskich u nas wprost na miejscu... Należy mieć nadzieję, iż ta konferencja na gruncie warszawskim może być naprawdę decydującą i kto wie, czy nawet nie ostateczną...

Tyle informacje p. prezesa Żychlińskiego.

A. W-ski

0000

Eksport wieprzy czy... dobrobyt Górnego Śląska?...

(Próba ankiety.)

Wstęp do kwestji...

Wokół coraz to bardziej konkretyzujących się warunków naszego Traktatu Ekonomicznego z Niemcami, których sfinalizowania można się spodziewać już w najbliższych może tygodniach nowego 1928 roku — sprawa stosunku ilościowego naszego wywozu płodów rolnych oraz tak ważnego artykułu wywozowego, jakim jest węgiel górnośląski, stała się niesłychanie ważną i niemal decydującą.

Dyskretne uchylene zasłony, oddzielającej strony obradujące nad Traktatem od opinii publicznej, pozwala nam dziś zajrzeć do tej kotłowni, w której się ten tak arcyważny dla obu stron układ wysmarza...

Otóż trzonem tych układów jest zwalczanie oporu niemieckich agrariuszy przeciw zbytnej ilości wwozu płodów rolniczych z Polski na terytorjum Niemiec, gdyż to pogorszyłoby dochody niemieckich sfer obszarowych. Co ważniejsza, osłabiłoby to również pozycję ziemian niemieckich w

Prusach Wschodnich, gdzie stanowią oni ostoje niemieczyny. By tego swego tam „stanu posiadania“ nie osłabić — Niemcy ofiarowują Polsce w zamian możność wwozu na swe terytorjum poważnego kontyngentu węgla górnośląskiego...

Co nam zatem wybrać należy?

That is the question...

Katowicka „Polonia“ poświęca tej sprawie dwa obszernie artykuły, nad którymi nie wolno przejść do porządku dziennego. Nie przesadzając ze swej strony ostatecznej naszej odpowiedzi co do tak ważnej kwestji, dziś ograniczamy się do przytoczenia najważniejszych argumentów tego katowickiego pisma, uważając, iż są one poglądem sfer, o których skórę głównie tu chodzi...

Mamy wrażenie, iż na ten temat wogóle powinna się rozwinąć bardzo zasadnicza dyskusja, podtrzymana tak przez jedną jak i drugą stronę.

Dlaczego węgiel a nie wieprze?...

Wojewoda Grażyński wyraził się, że na Górnym Śląsku nie wolno patrzeć tylko jak na nieckę, na-

pełnioną węglem. Zgoda, ale nie wolno również zapominać o tem, że jednak z tej niecki węgla żyje cały kraj, że od tego, ile z tej niecki można każdego czasu węgla wydobyć, zależy jego stan i rozwój, zależy pomyślność i dobrobyt całej jego ludności. Górny Śląsk bowiem jest zagłębiem węglowem par excellence, a cały jego przemysł i handel i ogólna jego sytuacja gospodarcza w każdej chwili zależy w pierwszym rzędzie od konjunktury przemysłu węglowego.

Nawet bowiem przemysł hutniczy i cynkowy, a tem bardziej przetwórczy, jak i inne kategorie przemysłu są tylko funkcją przemysłu węglowego i ściśle z jego losami związane. Wszak już dzisiaj przemysł hutniczy większą część potrzebnych mu rud żelaznych sprowadza z dalekich krajów, a przemysł cynkowy rozwinął się świetnie także i w takich krajach, jak np. w Belgji, Anglii, Francji itd., które wcale własnych rud cynkowych nie posiadają. Nigdzie jednak ani jeden ani drugi z tych przemysłów nie powstał i nie rozwinął się w krajach, które własnego węgla nie posiadają. Tak więc śmiało można powiedzieć, że właśnie ta niecka węgla jest synonimem Górnego Śląska, jest podstawą jego rozwoju przemysłowego, jest tem źródłem życiodajnem, z którego cały kraj czerpie soki żywotne, jest wreszcie tym głównym warsztatem pracy, od którego uruchomienia zależy dobrobyt, a temsamem i nastrój jego ludności.

W toku wojny celnej **zdołaliśmy wprowadzić ilościowo skompensować z nadwyżką utratę rynku niemieckiego, lecz finansowo eksport na te nowe rynki przynosi nam jedynie straty, co odbija się, oczywiście również i na wysokości zarobków robotniczych.** Najlepszym dowodem jest fakt, że **jedno z największych przedsiębiorstw górnośląskich, t. j. The Henckel Donnersmark Ltd.,** które w dodatku część tych strat mogło pokrywać zyskami ze swych hut cynkowych, znalazło się w takich trudnościach płatniczych, iż nawet odsetek od zaciągniętych kredytów zagranicznych opłacić nie mogło i **musiało przejść w inne ręce.** Fakt ten jest pierwszym głośnym dzwonieniem na alarm i dowodzi najlepiej, jaką jest sytuacja w naszym przemyśle węglowym i jakie niespodzianki z niej dla ludności naszej dzielnicy mogą wynikać.

Niespodzianki te są tembardziej prawdopodobne, że ostatnio, jak donosi korespondent „Kurjera Warszawskiego“ z Londynu w nr. z dnia 18 bm., przemysłowcy angielscy z zagłębia węglowego Yorkshire uchwalili opodatkować się po 3 penty od każdej tony sprzedanej na rynku wewnętrznym, celem stworzenia funduszu na pokrycie strat, wynikających z dalszego obniżenia eksportowanych cen węgla o 3 szylingi. Jeżeli uwzględnimy, że już przy obecnych cenach eksportowych kopalnie górnośląskie ponoszą w eksporcie olbrzymie straty i tylko z trudem wytrzymują jeszcze konkurencję angielską, co najlepiej się objawiło w zmniejszeniu eksportu górnośląskiego w listopadzie o blisko 90 000 ton, to łatwo zrozumiemy, jakie niebezpieczeństwo grozi Górnemu Śląskowi i szerokim masom robotniczym, zatrudnionym w naszym przemyśle węglowym, w razie dalszego obniżenia cen eksportowych o 3 sh.

Czy zwiększenie kontyngentu węgla do Niemiec?!...

Może nie najgorszym wyjściem z tej sytuacji — tak utrzymuje katowicka „Polonia“ — byłoby

uzyskanie możliwie największego kontyngentu węgla do Niemiec, który z jednej strony pozwoli zwiększyć wydobycie o wysokość kontyngentu, z drugiej ze względu na lepsze ceny uzyskiwane na rynku niemieckim umożliwi dalszą konkurencję z przemysłem angielskim na rynkach egzotycznych, a temsamem conajmniej utrzymanie, jeżeli nie zwiększenie, eksportu na te rynki.

Wprowadzić organ przemysłowców węglowych niem. Górnego Śląska „Ostdeutsche Morgenpost“ oburza się na nas bardzo za takie stawianie kwestji, twierdząc, że wedle żądań polskich Niemcy mają finansować polski eksport węgla, lecz byłoby to tylko słusznym rewanżem za to, że przemysł ten kosztem polskiego Górnego Śląska zdołał w ciągu trzech lat podwoić swą produkcję i zbyć.

Na szczęście przemysł niem. Górnego Śląska, dzięki obecnemu układowi sił politycznych w rządzie i parlamencie Rzeszy niemieckiej niema w tej sprawie wiele do powiedzenia, a zaciekle jego kampanja przeciwko dopuszczeniu choćby nawet tylko kontyngentu w wysokości 200 000 ton, nie odnieś się skutku, **o ile Rząd Polski potrafi obecną sytuację polityczną w Niemczech należycie wykorzystać.** Takie rozwiązanie tej kwestji leży nietylko w interesie przemysłu węglowego, lecz bardziej jeszcze w **interesie szerokich mas robotniczych i całej ludności Górnego Śląska, a niemniej w gospodarczym i politycznym interesie całego państwa.**

Rolnictwo nasze znajduje się obecnie w tak pomyślnej sytuacji gospodarczej, że kwestja większego czy mniejszego kontyngentu wywozu nierogaczyny do Niemiec nie jest dla niego bynajmniej kwestją bytu. Z drugiej strony podkreślić należy, że Górny Śląsk jest jednym z największych w Polsce konsumentów płodów rolnych i hodowlanych, a więc także nierogaczyny, a ceny tych płodów na rynku wewnętrznym są obecnie tak wysokie, że uwzględniając różnicę frachtu i cło, eksport nie da naszemu rolnictwu absolutnie lepszych rezultatów finansowych, niż zbyć w kraju. O ile zaś idzie o wysokość tego zbytu, to pamiętać należy o tem, że stopa życiowa ludności górnośląskiej była zawsze bardzo wysoka, a obniżyła się silnie jedynie skutkiem bezrobocia i niepomyślnej sytuacji gospodarczej nawet mających pracę i zarobek rzesz gospodarczych.

Uzyskanie kosztem ograniczenia kontyngentu wywozowego nierogaczyny możliwie wysokiego kontyngentu wywozowego węgla lub nawet zupełnej swobody jego przywozu do Niemiec, wpłynęłoby na tak znaczną poprawę bytu górnośląskich mas robotniczych i na takie polepszenie ogólnej sytuacji gospodarczej naszej dzielnicy, że konsumpcja płodów rolnych i hodowlanych, a w szczególności mięsa wieprzowego, do którego robotnik górnośląski z dawien dawna jest przyzwyczajony, podniosłaby się do rozmiarów, które niewiele tylko mogłyby odbiegać od najlepszych wyników eksportu nierogaczyny do Niemiec.

W ten sposób rolnictwo, rezygnując w interesie ogólnopolskim z większego kontyngentu wywozu nierogaczyny do Niemiec na rzecz znacznego powiększenia kontyngentu węgla, nie poniosłoby w rzeczywistości wielkiej szkody materialnej, a

przysłużyłoby się niezmiernie silnie interesom polskości na Górnym Śląsku.

Rząd niemiecki gotów jest w chwili obecnej ze względów politycznych poświęcić dla wschodniopruskich wieprzy interesy przemysłowców węglowych niem. Górnego Śląska, których zresztą i tak zbyt wielka krzywda nie spotka, gdyż zwiększenie produkcji niemieckiego przemysłu przetwórczego, spowodowane zawarciem traktatu handlowego z Polską, pociągnie za sobą silny wzrost konsumpcji węgla również i na niemieckim Górnym Śląsku...

W tych warunkach i one nie będą ani trochę pokrzywdzone...

Jaka być winna ostateczna konkluzja?...

Nad nią powinny się teraz — po rozważeniu dokładnem tu przedstawionych przez nas danych — zastanowić wszystkie zainteresowane tu strony...

A zatem i producenci rolni Polski i wielcy przemysłowcy Górnego Śląska, i reprezentanci jego sfer robotniczych a przede wszystkim nasz polski Rząd...

Stanowisko jego jest istotnie trudnem.

Ale nie tak znów bardzo trudnem, iżby się nie dało znaleźć jakiegoś punktu rozwiązania...

Konkluzja, jak się zdaje, będzie tu ostatecznie kompromisowa a więc oparta na tej podstawie, na jakiej opierać się ma, jak słychać, — cały nasz przyszły Traktat Ekonomiczny z Niemcami. Podkreślił to już zresztą p. prezes Żychliński w swym na ten temat wywiadzie, który na innem miejscu pomieszczymy...

O innem też rozwiązaniu tej tak trudnej sprawy nawet marzyć niepodobna...

Takiem jednak ono będzie czy innem — od jednego odstąpić nie wolno: oto przed powzięciem ostatecznej konkluzji, wszystkie zainteresowane tu strony winny się co do tego wypowiedzieć...

Doskonałą sposobność ku temu daje niniejsza próba ankiety...

Poznań, w grudniu 1927.

Fr. Zakrzewski.

— 0000 —

Po układzie drzewnym polsko-niemieckim

z dnia 30 listopada 1927 roku.

(Uwagi na marginesie).

Główne wytyczne tego układu... Czy pełny powrót do stosunków przedwojennych?... Eksport drzewa polskiego do Anglii wzrósł, ale jego ceny się obniżyły... Układ drzewny z 30 listopada rb. kluczem do Traktatu Handlowego Polsko-Niemieckiego...

Zawarty pomiędzy Polską a Niemcami w dniu 30 listopada 1927 układ drzewny jest tak ważny, że prasa polska codzienna stanowczo zbyt mało poświęciła mu uwagi. A przecie układ ten był niemal kluczem, który otworzył bramę na ten wielki podwórzec gospodarczy, który się stosunkami polsko-niemieckimi zowie...

Zanim zajmiemy się krytycznymi uwagami nad poszczególnymi postanowieniami wspomnianego układu, przypatrzmy się chociaż pokrótce jego najważniejszej treści:

Otóż Polska nasza ustala w nim cło wywzowe dla Niemiec, w wysokości dotychczasowej, wyłączając od tego postanowienia kłody olchowe. W czasie rokowań Niemcy wystąpiły nieoljalnie z żądaniem rozszerzenia umowy również i co do tych wyłączonych kłód olchowych.

Niemcy przyznali Polsce kontyngent przywzowowy dla drewna tartego, w wysokości 1 250 000 mtr. sześć., ustalając cło przywzowowe w wysokości 1 mk. od 100 kg., wreszcie obie strony traktują wywóz na zasadzie największego uprzywilejowania z wyłączeniem cel konwencyjnych.

Układ powyższy ważny jest na przeciąg roku, a uzupełniony został przez dodatkowy układ kolejowy, postanawiający, że z wyjątkiem zasadniczej rewizji taryf kolejowych, stawki taryfowe na przewóz drzewa zostaną w Polsce niezmiennione przez przeciąg roku.

Układ powyższy oznacza powrót do wolnego handlu drzewem, a kontyngent niemiecki jest przyznany w tak znacznej wysokości, że i tak nie będzie mógł być w całej pełni wyzyskany przez Polskę.

Wskutek wolnej konkurencji spodziewać się należy znacznego odprężenia i wyrównania cen, gdyż z jednej strony ceny drzewa w Niemczech obniżą się, zaś

na rynku angielskim wzrosną, a to wskutek znacznego zmniejszenia się wywozu drzewa polskiego na te rynki. W konsekwencji spowoduje to z drugiej strony zwiększenie rentowności wywozu drzewa tartego z Polski na rynki angielskie i pozwoli nam chociaż częściowo zachować zdobyte poprzednio na tych rynkach stanowisko, oczywiście pod warunkiem, że zmniejszone zostaną równocześnie koszty przewozu, oraz koszty pośrednictwa i przeładunku w Gdańsku, silnie obciążające ten wywóz.

A teraz słów kilka rozważań merytorycznych co do niektórych postanowień tego układu.

Otóż nie ulega już dziś najmniejszej wątpliwości, iż otwiera on nowy okres w historii polskiego przemysłu drzewnego. Śmiało można twierdzić, że sytuacja polskiego przemysłu drzewnego kształtować się będzie w przyszłości pod przemożnym wpływem tego układu.

Przed wojną Niemcy zajmowały dominujące stanowisko, jako odbiorcy polskiego drzewa tartego. W r. 1923 wywóz do Niemiec wynosił 54% w 1924 r. 31% całej ilości wywiezionego z Polski drzewa tartego. Przypuszczalnie gdyby nie wojna celna, udział ten procentowy wzrósłby bardzo znacznie wobec silnego zapotrzebowania drewna przez Niemców.

Podczas wojny celnej zostaje zabroniony import polskiego drzewa tartego do Niemiec, względnie nałożone cła prohibicyjne na szereg artykułów drzewnych, podczas gdy nie są stawiane trudności przywzowowi materiałów drzewnych nieprzerobionych. Wskutek tego, obawiano się z jednej strony kryzysu w przemyśle drzewnym przerabiającym, z drugiej rabunkowej gospodarki drzewnej dla wywozu materiałów nieobrobionych.

BEZDYMNE PALENISKA AUTOMATYCZNE,

Paleniska z wdmuchem

do miała i do opału o niskiej wartości,

Oczyszczanie wody

Wykorzystanie pary wylotowej,

Odolnawcze pary wylotowej,

Armatury specjalne

Miarkowniki precyzyjne

dla ciśnienia, temperatury i wilgotności etc.

Bezpieczne przed pożarem i wybuchem

zbiorniki dla benzyny i benzolu etc.

"Dabeg"

TOW. AKC. FABRYKI MASZYN, WIEDEN,

Reprezentant na Polskę:

inż Egon PREISS, Kraków, Wrocławska 34

Warszawa, Inż. P. Januszki i S-ka, Wspólna 10.

Katowice, Dypl. Inż. W. Skowron, Rozdzielnia obok Katowic, Pilsud-

Poznań, Inż. J. Zeidler, ul. Skarbowa 22/II.

[skiego 45.

Łódź, K. Łoziński, Gdańska 67.

Równe, Inż. Witold Gorowic, 3 Maja 84.

Lwów, Wujkan Sp. z o. o., Pasaż Mikołajski.

Boryslaw, Inż. Dr. Hugo Czap.

Fabrykacja w Polsce.

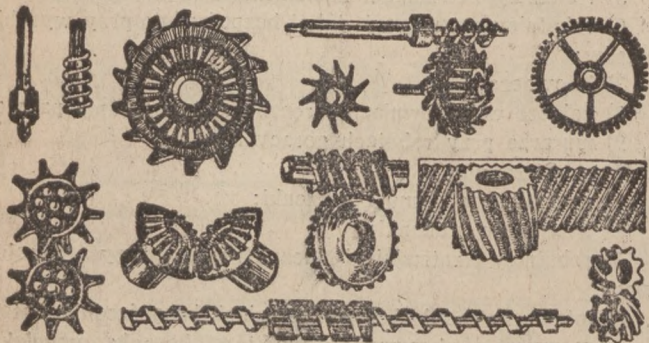
5346

FABRYKA MASZYN I APARATÓW

ANTONI WIECZOREK

Poznań, ul. Marcelińska 6.

Telefon 6878.

Wykonuje wszelkie części
do maszyn precyzyjnych
wedle nadesłanych wzorów
lub rysunków.

Specjalność:

3309

części do wirówek
i kółka zębne do samochodów.

Towarzystwo Akcyjne Mijaczowskich
Odlewni Stali i Zakładów Mechanicznych

Bracia Bauerertz

w Mijaczowie p Myszków

Odlewy stalowe

ciężkie i obrobione z własnych i
nadesłanych modeli lub rysunków
do 10000 kg. wagi w jednej szt.

Wózki, wagoniki, dreżyny
Złożenia osiowe, kółka,
łożyska rolkowe

Bandaż, osie, maźnice, pa-
newki, krzyżownice, rozjazdy,
tarcze obrotowe, szyny, lasce,
koła zębne etc. etc.

Wyłączne przedstawicielstwo na m. Poznań

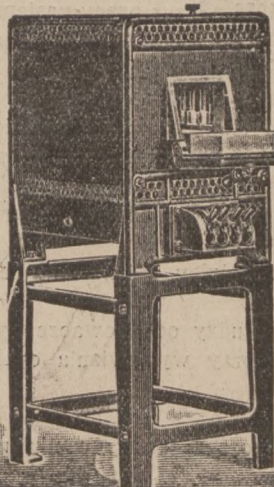
Biurowo-Handlowe Jan Antczak
Poznań, Fr. Ratajczaka 16, telef 81-18

„Der Eisenhändler“

Berlin SW 61, Teltower Strasse 35/33

Znane najlepsze i ulubione pismo
fachowe dla branży żelaza, towa-
rów żelaznych, narzędzi, sprzętów
domowych i kuchennych oraz han-
dlu maszyn itp. Najlepszy infor-
mator źródeł zakupu i organ ogło-
szeniowy dla wymienionych branż.

Wychodzi od 35-tu lat i dwa razy w tygodniu
Na życzenie numery okazowe.

Piece elektryczne

do wyżarzania i hartowania
D. R. P.

Elektryczne suszarnie

D. R. P.

3584

Prospekty i oferty na żądanie
natychmiast gratis.

Generalna reprezentacja

L. Jakubowicz i S-ka
Sosnowiec, Dęblińska 7

Tymczasem przebieg wypadków obawy te usuwa. Z jednej strony co prawda odbywa się nieomal rabukowa gospodarka dla zaspokojenia wywozu materiałów nieobrobionych, głównie do Niemiec, oraz na zaspokojenie wywozu materiałów tartych, częściowo w dalszym ciągu do Niemiec, gdyż rząd Rzeszy udzielał z konieczności szeregu indywidualnych zezwoleń na przywóz materiałów tartych, częściowo zaś w coraz znacznijszym stopniu do Anglii. Eksport drzewa tartego do Anglii rośnie bowiem z 433 tys. ton w 1924 r. do 711 tys. ton w r. 1926.

Zdobycie wstępu na rynek angielski co prawda zostało okupione obniżeniem zysków z wywozu materiałów tartych płynących, a to ze względu na ostrą walkę konkurencyjną z doskonale na te rynki wprowadzonymi artykułami drzewnymi państw północno-europejskich, w szczególności Finlandji, co powodowało konieczność obniżania cen artykułów drzewnych tartych, oraz wobec znacznych kosztów pośrednictwa, jak również przeładunku w porcie gdańskim, które oczywiście nie obciążały wywozu do Niemiec.

Mimo to jednak polskie artykuły drzewne walczyły pomyślnie na rynkach angielskich i zdobyły sobie tam prawo obywatelstwa. Nawet ostatnio, mimo stałej tendencji zwyżkowej na te artykuły, która wytworzyła się pod wpływem spodziewanego ograniczenia wyrobów po wprowadzeniu znanej ustawy o zagospodarowaniu lasów państwowych, wywóz artykułów tartych drzewnych z Polski do Anglii nie uległ znacz-

niejszemu zmniejszeniu. Mimo to nie ulega najmniejszej wątpliwości, nie ulegało to zresztą nigdy wątpliwości, że wywóz artykułów drzewnych tartych do Niemiec jest znacznie rentowniejszy, aniżeli do Anglii.

Z drugiej strony i Niemcy stanęły wobec konieczności dojścia do porozumienia z Polską. Zamknięcie granicy dla przywozu drzewa tartego, a ostatnio częściowo przeprowadzone także w stosunku do drzewa nieobrobionego postawiło niemiecki przemysł drzewny w tak krytycznej sytuacji, że znajdował się on niejednokrotnie wprost w sytuacji beznadziejnej, a to na skutek kolosalnego podrożenia artykułów drzewnych.

Te zbieżne momenty z obu stron, będące wypływem obopólnych interesów gospodarczych, bezpośrednio spowodowały dojście do porozumienia i zawarcia omawianej umowy drzewnej, stanowiąc równocześnie pierwszy krok do podjęcia normalnych stosunków handlowych z Niemcami.

Dziś są już wszelkie szanse, iż Traktat ten nasz z Niemcami zaraz w pierwszych miesiącach 1928 r. dojdzie do skutku....

Stosunki jednak nasze co do handlu drzewem z Niemcami w Traktacie tym już zmianom nie ulegną. Zostały one już bowiem wyczerpująco ustalone w opisanym tu przez nas układzie naszym z dnia 30 listopada 1927 roku.

— 0000 —

Wprowadzenie 8-godzinnego dnia pracy w hutach.

Rozporządzenie Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

W „Monitorze Polskim“ z dnia 24. bm. czytamy następujące rozporządzenie dotyczące wprowadzenia ośm.ogodzinnego dnia pracy w hutach śląskich:

Obwieszczenie w sprawie czasu pracy w hutach na Górnym Śląsku.

Uznając zasadę 8-godzinnego dnia pracy, Rząd Polski postanowił przyspieszyć podjętą przez siebie akcję, celem przywrócenia zastosowania tej zasady w hutnictwie na Górnym Śląsku.

Jakkolwiek nie wszystkie okoliczności, które w r. 1924 wywołały konieczność przedłużenia czasu pracy, przestały istnieć, niemniej jednak Rząd uważa w chwili obecnej za właściwe poczynienie następujących dalszych zarządzeń na drodze powrotu do 8-godzinnego dnia pracy:

I.

Poczynając od dnia 1 stycznia 1928 r. czas pracy następujących kategorii pracowników nie będzie mógł przekraczać 8 godzin na dobę:

A. Huty żelazne:

1) w stalowniach i odlewniach stali wszyscy robotnicy zatrudnieni bezpośrednio przy robotach gorących (nie dotyczy to obsługi zewnętrznej);

2) robotnicy zatrudnieni bezpośrednio przy obsłudze generatorów;

3) w trawialniach bajcerze i robotnicy zatrudnieni bezpośrednio przy kadziach;

4) w ocynkowaniach pierwsi i drudzy ocynkowacze oraz robotnicy zatrudnieni bezpośrednio przy wytrawianiu cynku płynnego i przy ocynkowaniu;

5) spawacze autogeniczni;

6) palacze w kotłowniach o ręcznym zasypywaniu paliwa;

7) murarze przy robotach gorących,

B. Huty cynkowe:

1) obsługa białych młynów;

2) robotnicy odwożący blendę od młynów;

3) robotnicy w prażalniach, którzy jeszcze pracują dłużej niż 8 godzin;

4) obsługa pieców szybowych do wyrobu tlenku cynku oraz robotnicy zatrudnieni ręcznym pakowaniem tlenku cynku;

5) robotnicy zatrudnieni mieleniem szamotu;

6) robotnicy zatrudnieni stale i bezpośrednio przy wyrobie kwasów;

7) lutowacze;

8) palacze w kotłowniach o ręcznym zasypywaniu paliwa;

9) murarze przy robotach gorących.

C. Huta „Strzybnica“:

1) wygrabiacze dymu i prażonki;

2) trzaskacze prażonki;

3) robotnicy zatrudnieni bezpośrednio przy wyrobie kwasu.

D. Robotnicy zatrudnieni w koksowniach bezpośrednio i stale przy wyrobie ubocznych produktów: benzolu, amoniaku, smoły.

Zakończenie wszelkich technicznych czynności związanych z przeprowadzeniem powyższych kategorii na 8-godzinny dzień pracy winno nastąpić przed dniem 9 stycznia 1928 roku.

II.

Do orzekania w razie sporu co do zaliczenia poszczególnych robotników do kategorii wyliczonych w dziale I-ym — będzie upoważniony Komisarz Demobilizacyjny.

III.

Sprawa wprowadzenia 8-godzinnego dnia pracy w soboty dla pewnych kategorii, które przejściowo pozostają jeszcze

Wentylatory

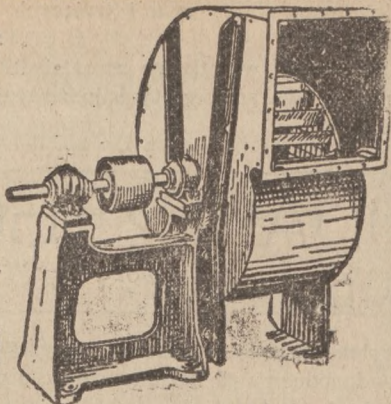
na wszelkie cele

Palenisko „Orkan“

na miał węglowy
oszczędza 60%

S. Raszewski

Fabryka maszyn
Poznań, Przemysłowa 28

4769

ANDRZEJ BERLIŃSKI

WYTWÓRNIĄ WYROBÓW METALOWYCH
LWÓW, SŁOWACKIEGO 4.

WYRABIA: ZNACZKI DLA PSÓW, ODZNAKI DLA
WSZELKICH STRĄŻY POŁOWEJ, LASOWEJ ITP.
TABLICE ORIENTACYJNE DLA GMIN, DROGO-
WSKAZY ORAZ WSZELKIE ODZNAKI TŁOCZONE
W METALU.

WARSZTATY SZEWCZENKI 11.

AL. WIERZCHOWSKA SKŁ.
POZNAŃ - ul. Podgórna 70a

SKRÓT TELEGR. **ALINODRUT**

ODDZIAŁ I. Czerwonak.
Rozzarnia lnu i konopl.
Fabryka wyrobów powroźni-
czych i sieci rybackich.

ODDZIAŁ II. Poznań-Górczyn.
Fabryka lin drucianych, sta-
lowych i żelaznych.
Spec. liny piługowe.

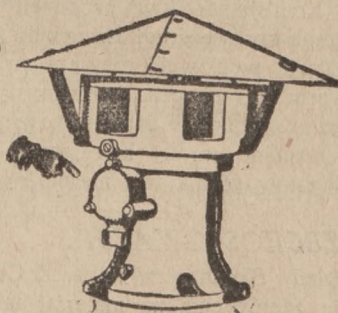
ODDZIAŁ III. Poznań-Górczyn.
Fabryka siatek drucianych
na płoty.

ODDZIAŁ IV. Czerwonak.
Fabryka siatek 6-cio kątnych
tkanin metalowych, drutu
kolczastego, skobli etc.
Cynkownia.

Nasze SYRENY

sygnałowe

dla ruchu i pożaru
dostarczamy
dla prądu trójfazowego
i stałego.

FABRYKA MASZYN GÓRNICZYCH
KATOWICE-ZAŁĘŻE.

3343

Zakłady Przemysłowo-Handlowe i Odlewnia Metali

„METALOWIEC“

w Warszawie, Smocza nr. 37.

Tel. 320-37

Tel. 320-37

POLECAMY DO NATYCHMIASTOWEJ DOSTAWY

wagi stołowe, belkowe i dziesiętne,

mosiężne okucia budowlane, różne wyroby mosiężne,
oraz sztęce. Specjalnie wykonywamy po cenach
przystępnych wszelkie odlewy maszynowe, mosiężne
rotguzowe według nadesłanych modeli lub rysun-
ków. Na zażądanie wysyłamy cenniki.

Ślusarnia artystyczno-budowlana

KAZIMIERZ STEIN

Poznań, Chwaliszewo 48

Telefon 54-42.

dostarcza: 53:8

OKNA żelazno-kute do fabryk
i mieszkań.

BRAMY żelazne zsuwane
i kraty żelazne zsu-
wane do okien wystawowych.

Zawiasy do wrót oraz wszelkie artykuły
żelazne do budowy według własnych i nadesłanych wzorów.
Ceny konkurencyjne. Na żądanie ko-złorisy

„Wartome“

Fabryka Maszyn i Armatur
Odlewnia Metali

Poznań, ul. Polna 8. Telefon 61-98

Wykonuje wszelką armaturę parową, gazową i
wodną reperacje wszelkich maszyn rolniczych
i armatur. Gryzowanie kół zębatach do samocho-
dów i t. d. Odlewy z miedzi, spiżu, mosiądzu,
fosforbronzu, niklu, stalbronzu i wszelkie odle-
wy galanterijne i t. p. 4312

Kosztozysy i porady techniczne bezpłatnie.

przy 10-godzinny dzień pracy, zostanie rozważona przez powołaną do tego komisję przed dniem 15 lutego 1928 roku.

IV.

Wszystkie huty będą wezwane do złożenia do dnia 1 lutego 1928 roku Komisarzowi Demobilizacyjnemu planu przeprowadzenia najpóźniej do dnia 1 sierpnia 1928 roku pozosta-

łych kategorii robotników zatrudnionych pod działaniem wysokiej temperatury, pyłu i trujących gazów na 8-godzinny dzień pracy.

W razach wyjątkowo usprawiedliwionych termin ten będzie mógł być przesunięty najpóźniej do dnia 1 listopada 1928 roku.

Z ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZAGRANICĄ

NIEMCY.

Członkowie zachodnio-niemieckiego związku hurtowników branży żelaznej, należący od roku 1926 do kartelu, wypowiedzieli z dniem 31 grudnia swój udział. Wypowiedzenie nastąpiło już w sierpniu r. 1927. Przy składaniu wypowiedzenia oświadczyli jednak gotowość rozpoczęcia z dniem 1 stycznia 1928 r. pertraktacji celem ponownego uregulowania stosunków z kartelem. Nowe obrady rozpoczęto już w ostatnich dniach listopada; dotychczas jednak nie zdołano ujednać się co do przyszłych stosunków w kartelu. O ile w tych dniach nie osiągnie się ostatecznego porozumienia, w nadreńsko-west-falskim hurcie żelaza zapanuje stan bezobowiazkowy.

Osia rozbieżności zdań jest tak zwana klauzula wykluczenia (Ausschliesslichkeitsklausel), mocą której firmom, należącym do kartelu, nie wolno kupować ani sprzedawać wyrobów stalowych obcego pochodzenia. Sprzeciwiają się temu postanowieniu kupcy hurtownicy (nie producenci), którzy, dopóki związek przemysłu stalowego nie znajdzie odpowiednich środków do wykluczenia konkurencji poza kartelem stojących wytwórni stalowych i hurtowników krajowych i zagranicznych, nie może ze względów handlowych wyrzec się prowadzenia tańszych wyrobów tychże firm, bez względu na to, czy one są krajowe czy zagraniczne. Kupcom wolnym (nie producentom) czy też pośrednikom chodzi przede wszystkim o to, by Związek Kartelowy pozostawił im wolną rękę w handlu wyrobami firm nienależących do kartelu, lub też obniżył dla członków ceny hurtowe, aby w handlu sprostać mógł kupcom pozazwiązkowym. Trudno dziś powiedzieć, czy kartel uwzględni żądania handlowców, oraz czy, w razie opornego stanowiska kartelu, hurtownicy rozpoczną z kartelem walkę cen. Z drugiej strony producenci, wobec nowego obciążenia, produkcji reorganizacją czasu pracy, wcale nie okazują skłonności do ustąpienia żądaniom hurtowników i kupców.

ANGLJA.

Tydzień przedświąteczny na rynku metalowym w związku ze sporządzeniem inwentarza w fabrykach wykazał kompletny zastój. Tendencja dla wszystkich metali była słaba.

W roku bieżącym konsumpcja wogóle nie dotrzymała kroku produkcji, szczególnie w Ameryce; natomiast w Europie rok 1927 wykazał wzrost konsumpcji szczególnie w Niemczech, które w roku bież. zużyły podobno o 75 proc. metali więcej, niż w roku 1926.

Miedź na skutek zakupów spekulacyjnych wykazywała tendencję mocniejszą; standard podniósł się do £ 60½, a elektrolit do 66½, przyczem w pierwsze dni poświąteczne oczekiwana była w dalszym ciągu tendencja mocna.

Cena kartelu międzynarodowego cifa porty europejskie pozostaje na poprzednim wysokim poziomie 14.50 cts.

Produkcja światowa miedzi w listopadzie wyniosła 145 000 ton, wobec 148.000 ton w październiku, są to jednak wiadomości jeszcze niesprawdzone.

Ołów pozostał na poprzednich notowaniach £ 22½. Zakupy ze strony przemysłu angielskiego były niewielkie; fakt

powstania międzynarodowej konwencji bieli ołowianej wpłynie prawdopodobnie na kształtowanie się cen ołowiu.

Cynk skończył się również mocniej przy cenie £ 26¾. Popyt był nieco większy, wskutek wzrostu produkcji w Belgii i w Polsce. Zdaje się jednak, że większych zapasów Polska obecnie nie posiada.

Cyna — bez zmiany, utrzymuje się na kursie £ 266.

BELGJA.

Wielkie trudności znajduje rząd w ustanawianiu nowego budżetu i potrzebnego funduszu amortyzacyjnego. Dlatego przewidyuje się nowe ciężary podatkowe, które całą siłą spadną na przemysł węglowy, który i tak już znajduje się w bardzo trudnym położeniu. Aby mu dopomóc w przezwyciężeniu tych trudności, ustanowiona została królewskim rozporządzeniem z dnia 14 grudnia 1927 r. osobna komisja, której zadaniem jest przestudiowanie zagadnienia węglowego.

Rozporządzenie uprzedza memoriał, skierowany do króla, dowodzący, że najważniejszą gałęź przemysłu krajowego cierpi bardzo z powodu ogólnego stanu gospodarki węglowej w Europie. Szczególnie zaś zagraża to belgijskiej gospodarce krajowej, która z przemysłu węglowego czerpie w lwiej części swoje soki żywotne. Dlatego rząd interesuje się tą sprawą.

Komisja narodowa produkcji przemysłowej zbadała już dokładnie sprawę środków opałowych, opracowała program gospodarki węglowej; przytem zwróciła szczególną uwagę na produkty uboczne i przemysły pochodne. Dla uzupełnienia tego programu lub ewentualnego skorygowania go, zwołuje się na wspólne narady kierujących dyrektorów przedsiębiorstw, delegatów górników i niezależnych znawców.

CZECOSŁOWACJA.

Zakłady Skoda otrzymały od Centrali elektrycznej w Szanghaju zamówienia na materiał instalacyjny do wysokości 25 milj. kor. cz. Oferta tych zakładów wytrzymała konkurencję z ofertami wytwórni angielskich, niemieckich i amerykańskich.

Zebrał i opracował J. Taberski.

**Najlepszy i najtańszy
środek do napełniania
aparatów do destylowa-
nia filtrowania, odmetnia-
nia odkurzania i chłodni-
—ków. przedstawi ją —**

glinkowe rurki
wykonane z białej glinki.

Dostawa w każdej ilości.

Krajowy pierwszorządny wyrób

Zakłady Ceramiczne
Ludwikowo, p. Mosina (Pozn.)

ZAKŁADY METALOWO-HUTNICZE

M. G. PINOFF

Katowice, Szosa Król-Hucka. Tel. nr. 4 i 157

DOSTAWA METALI I STOPÓW METALOWYCH, JAK:

Cyna „Banca” w blokach i prętach	Metale czcionkowe	
Aluminium	Antymon	
Miedź w blokach	Cynk	5130
Bronz	Ołów	
Mosiądz	Półfabrykaty ołowiane:	
Miedź fosforowa	rury, blacha, drut	
Białe metale wszelkich gwarantowanych składów	Wszelkie złomy metalowe	
Cyna do lutowania wszelk. gwarant. składów		
Zakup starych metali, popiołów i odpadków metalowych.		

Packard

MOTOR-CAR C

Détroit, Michigan, U.S.A.

Skład części wymiennych.

„ROTAX”

TELEFON: 154-87

Warszawa, Niecała 1.

Ograniczona ilość wozów nowych z elektrycznym oświetleniem do sprzedania po cenach bardzo niskich.

6744

IDEA FOTODUŻYWIENIA
Roman Sawicki
Warszawa Wspólna 45 tel. 65-76

POLECA:

JAKO PIERWSZĄ W KRAJU WYTWÓRNIĘ

TABLICZEK METALOWYCH

i SZYLDZIKÓW REKLAMOWYCH

TRAWIONYCH I ZABARWIANYCH CHEMICZNIE

NA KOLORY, ODPORNYCH NA

TEMPERATURĘ I USZKODZENIA

CENY NA ŻĄDANIE

Dom Handlowy **ANTONI BERNHARD**

Poznań

W. Garbary 18

Tel. 12-59

Łódź

ul. Andrzeja 7

Tel. 901

Poleca z własnych składów oraz z reprezentowanych fabryk hut i kopalń dla **PRZEMYSŁU, HURTOWNIKÓW i KOLEJNICTWA.**

ŻELAZO - bednarę - belki - szyny - **BLACHE RURY** - kotłowe, gazowe czarne i ocynkowane i wszelkie inne.

ŻELAZO CIĄGNIONE na gorąco i zimno.

STAL RESOROWĄ płaską i żłobkowaną.

ODLEWY STALOWE w/g wszelkich modeli
AKCESORIA KOLEJOWE -- KOLEJKI WĄSKOTOROWE

KONSTRUKCJE ŻELAZNE w/g podanych lub własnych projektów.

GWOŹDZIE - nity - wkrętki - żelazne, miedziane i mosiężne.

DRUTY wszelkiego rodzaju i grubości żelazne i stalowe.

SPRĘŻYNY MEBLOWE.

LINY STALOWE dla Przemysłu i Rolnictwa.

ŁAŃCUCHY - " " " "

SZPADLE - łopaty, kopacze, dziabki, **WIDŁY** do wszelkich produktów.

APARATY DO SPAWANIA - wytwornice, palniki do spawania i cięcia, wentyle redukcyjne, **TLEN** i wszelkie akcesoria.

WĘGIEL wysoko koloryczny **KOPALN**

RENARD i REDEN.

4581

POMPY RÓŻNEGO RODZAJU

do zapędu ręcznego, manet-
zem i mechanicznego, do
studzien zwykłych i głębokich

Wiercenie studzien
zwykłych i artezyjskich

J. Kopczyński i Sp.

Poznań, ul. Łazarska 30

Nr. tel. 60-42 Rok zał. 1893

Fabryka pomp i przedsiębiorstwo wiercenia studzien

ODDZIAŁ W BYDGOSZCZY

ul. Dworcowa nr 46.

3017

Już się ukazał rocznik trzeci

Fachowego Kalendarza Notatnika Rynek Metalowy i Maszynowy na rok 1928.

Trzecia już rzędu edycja tego, tak już popularnego w kołach przemysłu i handlu metalowego, wydawnictwa jak zawsze odznacza się bardzo ozdobną formą zewnętrzną oraz niezwykle troskliwie zebraną i ułożoną treścią...

Mówi o tem dobitnie i przekonująco już samo wyliczenie tytułów tego rocznika, które zamieszczamy w dzisiejszym numerze.

Specjalną nowością, jaką się ten rocznik na rok 1928 odznacza, jest wysunięcie Części Ekonomicznej i Organizacyjnej na czoło Kalendarza.

Ponadto tytuły poszczególne zostały wytłoczone w dwóch kolorach, co estetyczną stronę wydawnictwa niesłychanie podnosi i urozmaica...

Znacznie powiększoną też została część traktująca o Ruchu Radjofonicznym i Automobilowym, co stali czytelnicy tego Kalendarza z uznaniem napewno powitają...

Mimo znacznie powiększonych w tym roku kosztów wydawnictwa cena rocznika pozostała ta sama

co dawniej i wynosi 8 zł oraz 1,40 jako zwrot kosztów przesyłki pocztowej i zaliczenia...

Nadsyłający zaraz gotówkę, otrzyma od wydawnictwa Kalendarz nasz franco...

Osobno podkreślamy, iż trzy czwarte nakładu zostało już rozebrane w drodze subskrypcji, skutkiem czego należy się spieszyć z zamówieniem egzemplarzy pozostałych już w niewielkiej ilości, iżby ich potem nie zbrakło...

Nie wątpimy, iż reflektujący na to piękne wydawnictwo pośpieszą bezzwłocznie z zamówieniem pojedynczych egzemplarzy, iżby w razie zbraknięcia ich nie narazić się na niepowetowaną skutkiem tego szkodę i zawód...

Dla P. T. zamawiających załączamy specjalnie w tym numerze „Rynku Met. i Maszyn.” osobną pocztówkę zamówieniową...

Wydawnictwo „KUPCA”

Poznań — Wielka 10.

Ostrowiec wprowadza nowe ulepszenia w produkcji rur.

S. A. Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich nabyła ostatnio patent na wyłączne prawo wyrobu i sprzedaży w Polsce rur żeliwnych systemu „de Lavaud”. W ten sposób powstaje w Polsce nowa gałąź przemysłu, a mianowicie wyrób rur lanych żeliwnych systemem ośrodkowym. Jest to sposób, bardzo znany i znakomicie wprowadzony na zachodzie.

Wobec zaprojektowanych robót budowlanych oraz kanalizacyjnych w szeregu miast, powstała potrzeba zwiększenia produkcji rur. Podkreślić należy sprężystość i energja Spółki Akcyjnej Wielkich Pieców i Zakładów Ostrowieckich, która stale dąży do podniesienia produkcji i zastosowania najnowszych zdobyczy technicznych.

Zaznaczyć tu wypada, że z nabytego przez Zakłady Ostrowieckie patentu na wyrób rur żeliwnych systemem ośrodkowym „de Lavaud” korzystają dotychczas firmy: The International de Lavaud Manufacturing Corporation Limited — Toronto (Ameryka);

The stanton Iron Works — Stanton (Anglia); Conduit d'Eau — Liege (Belgia); oraz Vereinigte Stahlwerke A. G. w Schalker Verein — Gelsenkirchen (Niemcy).

Powyższe firmy tworzą rodzaj zrzeszenia, mającego za zasadę wzajemne dzielenie się doświadczeniami, ulepszeniami oraz wszelkimi spostrzeżeniami, jakie znajdują zastosowanie w którejkolwiek z posiadających licencję fabryk w stosunku do tej fabrykacji i które uznane zostały za praktyczne i celowe.

Zakłady Ostrowieckie, wstępując do grona fabryk, wyrabiających rury p/g systemu de Lavaud, zaczynają od razu korzystać z nabytego przez nie doświadczenia, unikając w ten sposób kosztownego zazwyczaj „zabkowania”, jakie przejść musi każda początkowa fabrykacja. Dlatego też z punktu widzenia osiągniętych korzyści zainicjowane przez Zakłady Ostrowieckie wprowadzenie ulepszonego systemu fabrykacyjnego przedstawia się tem lukratywniej i rokuje dla przedsiębiorstwa ogromnie interesującą przyszłość.

Życia placówek przemysłowo-handlowych.

HERZFELD ET VICTORIUS TOW. AKC., GRU-DZIADZ.

Roczne walne zebranie akcjonariuszów odbyło się dnia 21. bm. w lokalu Banku Związku Sp. Zarobkowych w Poznaniu pod przewodnictwem prezesa Rady Nadzorczej, p. Seweryna Samulskiego. Sprawozdanie zarządu oraz bilans z rach. zysków i strat za rok obrotowy 1926/27 przedstawił zgromadzonemu członkowi zarządu p. inż. Lucjan Kołodzki.

W roku gospodarczym poczyniło Towarzystwo szereg inwestycji, a przede wszystkim zmodernizowało i rozbudowało swoją emaljarnię, zwłaszcza dział artykułów i urządzeń sanitarnych i wani. W odlewniach swoich przeprowadziło

Tow. poważne zmiany w metodzie pracy i zapoczątkowało dalsze ich zmechanizowanie. Również bocznicą kolejową nad Wisłą, łączącą zakłady grudziądzkie z koleją państwową, została w końcu roku sprawozdawczego wykończona.

Przedstawiony bilans na dzień 30 czerwca 1927, zamykający się po stronie aktywa i pasywa sumą 10.053.303,05 zł, przyjął jednogłośnie i udzielono pełnomocnictwa zarządowi i Radzie Nadzorczej. Zysk osiągnięty w wysokości 285.514,01 zł podzielono w formie proponowanej tak, że na dywidendę i superdywidendę przypada 9 proc., czyli 4,50 od akcji 50-złotowej.

Na wniosek prezesa Rady Nadzorczej ograniczono skład Rady do 5 członków, w której skład wchodzi pp. Seweryn Samulski, dyr. Stan. Kucharski, inż. dypl. Józefat Kozielewski, emeryt. dyr. Franciszek Rynarzewski i inż. Antoni Siaboszewicz. Zarząd spoczywa w rękach pp.: inż. dypl. Lucjana Kołodzkiego i inż. dypl. Zgigniewa Jagodzińskiego.

POSTĘPY W PRZEMYŚLE

Patentowany sposób lutowania aluminium.

Dłgie lata wszystkie starania i zabiegi około sposobów lutowania aluminium były bezowocne. Badania glinu i jego przeróbki porobiły w ostatnich latach tak dalekie postępy, że trudności, które istniały przy lutowaniu aluminium, należy uważać prawie w większości wypadków, za usunięte.

Największą trudność sprawiało silne powinowactwo chemiczne aluminium do tlenu. Już w zwykłej temperaturze tworzy się na powierzchni metalu cienka warstewka tlenku, chroniąca metal od dalszego utleniania się. Ponieważ przez podwyższenie temperatury wzmagają się tworzenie się warstewki tlenku, nie mogłoby się udać ani lutowanie ani spawanie tego metalu. Warstewka tlenku przeszkadzała łączeniu się metalu na gorąco.

Wszystkie zatem usiłowania skierowane zostały do usunięcia warstewki tlenku, t. zn. stopienia lub jej rozpuszczenia. Ktokolwiekby się zajmował tym problemem, starał się czyto na drodze mechanicznej czy chemicznej o usunięcie tlenku, w celu umożliwienia gładkiego stapiania się metalu. W zasadzie zadanie było proste, należało tylko znaleźć odpowiedni rozczynnik.

Stapianie tlenku nie było rzeczą łatwą, ponieważ czyste aluminium stapia się już w 650° , podczas gdy tlenek wymagał w tym celu temp. 3000° — na tej drodze nie można było zatem usunięcia tlenku uzyskać.

Pierwsze też próby spawania polegały na podgrzewaniu łączonych kawałków aluminium do 400° i opracowywaniu miejsc łączonych młotami czy też walcami, przyczem tlenek zostawał częściowo mechanicznie usuwany. Sposób ten mógł znaleźć tylko niewielki zakres zastosowania.

Obecnie spawanie aluminium całkowicie zostało rozwiązane autogenicznym sposobem, wynalezionym przez dr. M. U. Schoop'a z Zurichu. W wielu wypadkach konkurują ze sobą metody lutowania i spawania. Spawanie wymaga jednak wysokich temperatur, które np. przy pustych odlewach wywołać mogą niebezpieczne naprężenia tak, że po ostudzeniu odlew wykazuje zmiany formy a nawet pęka. Przy wzrastającym stosowaniu glinu jako materiału w przemyśle samochodowym i samolotowym, wynalezienie lutu stało się konieczną potrzebą.

Dr. Leopold Rostowski w Berlinie nadmienia w swoim patencie, iż trwałe połączenie przy użyciu miękkiego lutowania nie może być uzyskane, a to z tego względu, iż na szwie lutowanym występują elektroli-

tyczne rozkłady, spowodowane rozmaitemi stężeniami roztworów metalowych — lutu. Wysoka temp. autogenicznego spawania w wielu wypadkach nie może być stosowana. Metody stopów twardych stosują aluminium z innymi metalami, cynkiem, cyną, bizmitem, magnezem itp. których ilość często jest tak wielka, iż wywołuje obniżenie punktu topliwości i ułatwia manipulację. W tym wypadku jednak nie wykluczony jest elektrolityczny rozkład. Jeżeli natomiast dla uniknięcia go, pomniejszy się ilości obcych metali, punkt topliwości nie zostanie obniżony — przez co i manipulacja w stosunku do autogenicznego spawania nie będzie łatwiejszą.

Znaleziono, iż celem uniknięcia elektrolitycznego rozkładu, obce metale mogą być dodawane do stopu z aluminium w ilościach, dopóki tworzą się kryształy mieszane i że przytem obniża się punkt topnienia w tej mierze, jaka do pokonania trudności przy autogenicznym spawaniu jest konieczna, a praca ułatwiona. Korzystnymi okazały się przytem domieszki metaloidów. Np. mieszanina stopu lutowego aluminium z cynkiem i magnezem z domieszką 3% boru i 1% ceru okazała się b. użyteczną. Dodatek cynku i magnezu jest mniejszy od ilości potrzebnej do powstania kryształów mieszanych t. zn. możnaby nimi stop silnie nasycić.

Luty aluminiowe sporządzone według patentu Fr. Stumpfa z Kolonii, składają się z przedlutu i stopu głównego lutowego. Ten ostatni posiada skład: 4 cz. czystego cynku i 1 cz. czystego aluminium. Przedlut zaś z 22 cz. czystego cynku, 3 cz. czystego aluminium 0,2 cz. czystej miedzi i 2 cz. czystej cyny Banka. Główny lut jest twardszy od przedlutu. Jego p. top. leży w temp. 400° , przedlutu w 350° . Główny lut posiada (na skutek swego składu) własność plastyczności, może więc zastąpić brakujące części aluminiowe. Cyna i cynk muszą być chem. czyste bez domieszek ołowiu, w razie obecności którego staje się lut bezużytecznym.

Lutowanie takie posiada zwłaszcza dla przemysłu samochodowego duże znaczenie, aluminiowe części zlewne musiały być całkowicie wymieniane. Dzisiaj można je częściowo nadmodelować wymienionymi lutami.

Przebieg lutowania jest prosty: złamane powierzchnie po ich oczyszczeniu podgrzewa się do temp. topnienia przedlutu a następnie lutuje się właściwym lutem w temp. topnienia tegoż, modelując równocześnie z głównego lutu brakujące części.

M. P.

Doniosły wynalazek obywatela poznańskiego.

Przerażający wzrost nieszczęśliwych wypadków samochodowych, zwłaszcza w miastach o wzmożonym ruchu komunikacyjnym samochodowym, zabrał więcej ofiar np. w Ameryce aniżeli sama wojna. Pomimo wydania najsurowszych przepisów policyjnych

o szybkości jazdy, trudny był sposób kontrolowania przepisowej szybkości jazdy.

Z zadowoleniem też należy przyjąć wiadomość, iż z pomocą w tym wypadku przychodzi pomysłowość techniczna naszego rodaka, znanego w Wielko-

polsce działacza społecznego p. Br. Śniegockiego, który dał ciekawy, a jednocześnie racjonalny pomysł aparatu kontrolującego, wskazujący o ile dany wóz jedzie z szybkością przekraczającą przepisaną normę.

Pomysł ten wpłynął do Instytutu Doświadczalnego w Polsce, mającego jak wiadomo, za zadanie, pomoc w realizacji nowych i celowych wynalazków. Instytut Doświadczalny nie zważając też na pewne trudności konstrukcyjne, przystąpił już do opracowania wspólnie z wynalazcą tego pomysłu aparatu kontrolującego szybkość jazdy samochodów. Dzięki bardzo prostemu, specjaln. urządzeniu, aparat sygnalizuje przekroczenie tej szybkości ponad ustaloną normę, tak że każdy policjant czy przechodzień jest w stanie skontrolować przekroczenie dozwolonej szybkości. Każde przekroczenie tego rodzaju od razu byłoby widoczne i spowodowałoby natychmiastowe zatrzymanie samochodu i pociągnięcie winnego szofera do odpowiedzialności karnej.

Aparat został wykonany w dwu rodzajach; jeden, przy zastosowaniu licznika prędkości, skonstruowany na zasadzie elektro-mechanicznej, drugi, na zasadzie czysto mechanicznej, sygnalizujący przekroczenia szybkości dzięki połączeniu aparatu z osią koła samochodu.

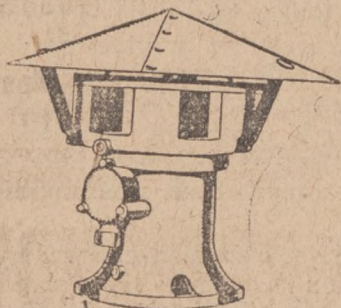
Niewysoki stosunkowo koszt tych aparatów powinien przyczynić się do ich wprowadzenia w każdym mieście, a rzeczą ojców każdego miasta byłoby wydanie odpowiedniego zarządzenia dla właścicieli samochodów.

Należy się spodziewać, że wynalazek ten o wyjątkowo ważnym dla bezpieczeństwa publicznego znaczeniu, będzie jaknajrychlej zastosowany w praktyce i wprowadzony w życie, nie ulegając śladem innych pomysłów polskich, realizacji przez obce ręce.

(s. p.)

Wyrób syren elektrycznych w kraju.

W Załężu koło Katowic wyrabia Fabryka Maszyn Górniczych elektryczne syreny alarmowe o doskonałej konstrukcji i niezrównanem działaniu głosowem. Syreny te mają już szerokie zastosowanie w elektryfikowanym przemyśle dla podawania czasu oraz w Strażach Pożarnych, dla których to ze względu na ich

sposób alarmowania odśrodkowego, oraz siłę i właściwość tonu, są środkiem niezastąpionym celem powiadomienia członków Straży o pożarach.

Kadłub i wirnik syreny wykonane są z materiału lekkiego, nie ulegającego wpływowi atmosferycznym, zaś całość nakryta daszkiem ochronnym zbudowanym z gruboocynkowanej blachy żelaznej.

Wieloobrotowy, trójfazowy silnik z rotorem zwartym nie potrzebuje specjalnego rozruszadła, a przeto pozwala na używanie syreny nawet do specjalnych sygnałów przerywanych, których ustalony układ ułatwia sposób komunikowania na odległość z góry określonych wiadomości, dotyczących miejsca i rozmiarów pożaru czy innej klęski elementarnej.

Omawiane syreny wyrabia się w kilku gatunkach: na prąd stały lub zmienny, ewentualnie do napędu ręcznego i naturalnie w różnych wielkościach a więc różnych zasięgach głosowych.

Dla przemysłu, w którym czas pracy stanowi bardzo ważny czynnik i musi być ściśle przestrzegany, syrena tania i dobra już dawno była pożądana. Niestety zbyt wysokie koszty jakie wymagane były celem zakupu i sprowadzenia takich syren z zagranicy, były ku temu wielką przeszkodą, co właśnie obecnie przez własny wyrób usunięte zostało.

Kotły o wysokiej wydajności.

Kotły parowe zbudowane niedawno w znanej elektrowni Calumet, należącej do Commonwealth Edison Co, ustr. Babcock-Wilcox, o stromych opłomkach, wykazują bardzo wysoką sprawność. Kocioł o polu pow. ogrzewanej 840 m² (z czego na opłomki przypada 540 m², zaś pozostałe 300 m² stanowi powierzchnia rur osłaniających ścianki komory spalinowej i „ruszt wodny”) wytwarza parę o ciśnieniu 25 at man. Przegrzewacz ma pow. 466 m², podgrzewacz wody — 825 m², podgrzewacz powietrza — 3870 m². Węgiel, używany do opalania kotła, zawierający 14,5% wody, 18,3% popiołu i posiadający wartość opałową 6620

Kal/kg w stanie suchym, jest suszony do wilgotności 10,5%, mielony i wdmuchiwany przez 8 palników. Badania wykazały odparowanie 136 000 kg/h pary, t. zn. 162 kg/m²h w odniesieniu do powierzchni kotła, stykającej się z wodą, wzgl. 82 kg/m²h — w odniesieniu do pow. ogrzewanej kotła i podgrzewacza wody. sja przemysłu bawełnianego), Emil Hirschberg (podkomisja przemysłu dzianego) i J. Librach (podkomisja jedwabnicza). Prócz tego do współpracy zaproszono szereg organizacji przemysłowych i technicznych Łodzi.

PATENTY wzory,
znaki

w kraju i zagranicą — obrona spraw spornych,
4655 t unieważnienia i t. d.

8709

rzecznik patentowy przysięgły

Int. dipl. **Janusz Wyganowski**

były radca Urzędu Patentowego Rz. P.

WARSZAWA, ul. Ordynacka 6, telefon 161-50.

Szlifowanie cylindrów

30—200 mm \varnothing z 1/100 mm dokładności na specjalnej automatycznej maszynie do szlifowania cylindrów szwajcarskiego fabrykatu L. Kellenberger, Szwajcaria

Szlifowanie wałów korbowych

5019 k

Wykonuje się:

tłoki wszelkich rozmiarów
pierścienie tłokowe
sworznie tłokowe

**pierwszo-
rzedny
odlew**

stal chromniklowa cementowane i szlifowane z 1/100 mm dokładnością

tłoki aluminiowe we wszelkich rozmiarach

dostarcza szybko — precyzyjnie — tanio

Specjalne przedsiębiorstwo
tego rodzaju w Polsce

R. Gunsch, Motory

5036

ul. Wielka 6 Poznań Tel. 3928

Warsztaty - Rabat Kosztorysy bezpłatnie

BECZKI ŻELAZNE

malowane ocynkowane od 100 — 620 ltr.
zawsze na składzie

TOW. DLA PRZEMYSŁU ROLNEGO

Tel. 247-54, 221-44 WARSZAWA Galerja Luxemburga 61

Przedstawiciel na Wielkopolskę i Pomorze:

M. Paluch, Poznań, ul. Kantaka 6
Biuro Rolniczo-Handlowe.
4992

JÓZEF HESSE SPADKOB.
Fabryka siatek drucianych
w ŁODZI ul. ANDRZEJA 40

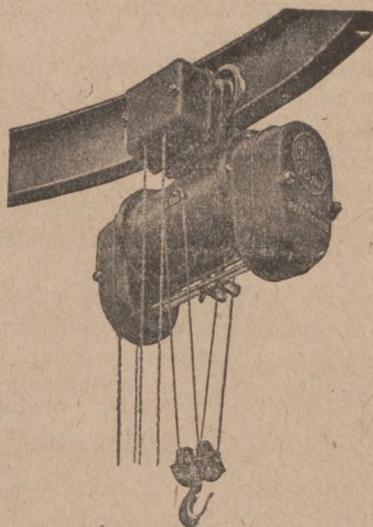
40071

B A M A G

Wciagi elektryczne

konstrukcji prof. Gensel'a

są najlepsze!

Tylko 4 koła czołowe
z zewnętrznym za-
zębieniem

Tylko 2 osie na łoż-
yskach kulkowych

Całkowite urządzenie
czyste w kapieci
(olejowej)

Od pada potrzeba
uciążliwego zaopa-
trywania w smary

**Największe
zaoszczędzenie
prądu**

Natychmiast do nabycia.

BERLIN-ANHALCKIE ZAKŁADY BUDOWY MASZYN

5103

Aktiengesellschaft DESSAU

Zastępca: **HODAM & RESSLER - Maschinenfabr.**
DANZIG, Hopfengasse 81-82

Telefony: 23528 i 23529

ST. GRABIANOWSKI

**BIURO INŻYNIERSKIE
I DOM TECHNICZNO - HANDLOWY**

Poznań

Plac Wolności 14 a
Tel. 4010 i 4011

Katowice

ul. Słowackiego 24
(dom własny)
Tel. 1321 i 1322

Bydgoszcz

ul. Dworcowa 66
Tel. 912

Poleca do dostawy ze swoich składów w Poznaniu i Bydgoszczy oraz z reprezentowanych hut:

Blachy, pręty, rury, druty, miedziane, mosiężne, aluminiowe, ołowiane, cynkowe i inne

Metale: Cynę Banca, cynę do lutowania, metale białe łożyskowe, antymon, miedź, ołów, cynk, aluminium hutniczy i przetapiany.

Rury: kotłowe, ciągnione, spawane, gazowe, czarne i ocynkowane, łączniki lano-kute.

Żelazo: sztabowe, formowe, blachy żelazne.

Pędnie: wałki transmisyjne, łożyska samosmary, wieszaki, sprzęgła, koła pasowe.

Pasy: skórzane i z sierści wielbłądziej, troki, wosk do pasów, łączniki.

4505a

Pierwszy Polski Kongres Drogowy.

Niezadawalniający stan gospodarki drogowej w Polsce, wywołujący liczne słuszne utyskiwania, jest rzeczą ogólnie znaną. Poprawa i to szybka konieczna jest dla rozwoju życia gospodarczego.

Jednym ze środków, który może przyczynić się do poprawy stosunków w dziedzinie gospodarki drogowej, jest szeroko zakreślona współpraca czynników fachowych, administracyjnych i gospodarczych.

Czynniki te muszą się ściśle łączyć, wspomagając się wzajemnie doświadczeniem i radą, aby stan dróg w Polsce w niedalekiej przyszłości odpowiadał potrzebom życia.

Z inicjatywy Związku Inżynierów Drogowych powstał komitet dla zorganizowania pierwszego polskiego kongresu drogowego, złożony z przedstawicieli rządu, samorządu, wyższych uczelni, zrzeszeń technicznych, wojskowości, rolnictwa, przemysłu i handlu. Pierwszy polski kongres drogowy ma się odbyć w styczniu 1928 r. w Warszawie.

Prace kongresu obejmują następujące tematy: I. Sprawy gospodarcze, finansowe i organizacyjne: a) zagadnienia gospodarki drogowej w Polsce w związku z wymaganiami ogólnopaństwowymi i życia gospodarczego, b) racjonalna organizacja administracji drogowej i służby drogowej w Polsce, c) potrzeby finansowe gospodarki drogowej i projekty ich rozwiązania. II. Sprawy techniki drogowej: d) zastosowanie racjonalnej organizacji pracy w technice drogowej, e) ulepszanie dróg gruntowych, f) ulepszanie dróg bitych w Polsce, g) nawierzchnie na drogach o ożywionym ruchu, h) ulice miasta nowoczesnego. III. Komunikaty: i) z zakresu budowy i utrzymania dróg, k) z zakresu ruchu na drogach.

Podczas Pierwszego Polskiego Kongresu Drogowego będzie urzędna wystawa drogowa, która zajmie kilka sal rysunkowych w Politechnice Warszawskiej.

Postępy w zakresie suszenia drzewa przemysłowego.

Warunki gospodarcze, zmuszające w ostatnich czasach każdego przedsiębiorcę, w dążeniu do utrzymania swego zakładu, do żywszego obiegu kapitału, prowadzą nieustannie do skracania wszelkich zabiegów, które dotychczas pozostawiane były swemu naturalnemu, mniej lub więcej długiemu trwaniu. W szczególności dotyczy to przebiegu suszenia wogóle, jako że niemal każda gałąź przemysłu musi w toku produkcji poddać suszeniu cokolwiek ze swych wyrobów, zwłaszcza zaś dotyczy to suszenia drzewa.

Mając budowę niejednostajną i zawierając soki składające się z dekstryny, soli, cukru, garbników, barwników, smoły, olejów eterowych i t. d., stanowi drzewo materiał, który musi być poddany przed przeróbką uciążliwemu procesowi suszenia. Skrócenie czasu tego procesu zapomocą odpowiednio zbudowanych urządzeń należy do najtrudniejszych zadań techniki suszarniczej. Próbowano rozwiązać to zagadnienie przez wprowadzenie wyższych temperatur, atoli uzyskiwano wówczas drzewo popękane i spaczone. Wysokie temperatury powodują bardzo szybkie wysychanie zewnętrznej powierzchni poszczególnych kawałków drzewa, wzgl. stosu, skutkiem czego zamykają się w nich pory. Soki drzewne nie mogą się wydobyć i wilgoć nie może być usunięta. Wobec tego powstają naprężenia pomiędzy wilgotną masą wewnętrzną a suchą warstwą zewnętrzną, prowadzące do pęknięcia i pacznięcia się drzewa. Należało zatem znaleźć inne rozwiązanie, któreby usunęło te zjawiska. Atoli rozwiązanie pomyślne mogło być tylko takie, które daje wynik najbliższy do uzyskiwanego przy suszeniu naturalnym.

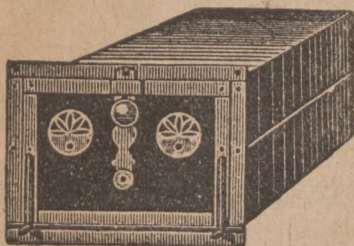
I oto wówczas, gdy przemysł drzewny powziął zdawałoby się przekonanie, że lepszego wyniku suszenia nie można się spodziewać, obszerne badania doprowadziły do skonstruowania takiego urządzenia suszarni drzewa, w którym zachodzi przebieg, dający wynik równoważny suszeniu naturalnemu. Drzewo zostaje przede wszystkim równomiernie pode-

grzane, ażeby suszenie zaczynało się od wewnątrz. — Podgrzanie drzewa odbywa się zapomocą powietrza wilgotnego, którego temperatura podnosi się stopniowo do takiego poziomu, przy którym ma się odbywać suszenie. Podgrzewanie powietrzem wilgotnym ma tę dobrą stronę, że wówczas wyługowują się soki drzewne, tak że pory nie zatykają się i nie stają na przeszkodzie suszeniu. W stosunku do niektórych gatunków drzewa, stanowi ten sposób podgrzewania powietrzem wilgotnym tę jeszcze zaletę, że przy jego zastosowaniu nie zabarwia się drzewo, czego nie można było uniknąć przy stosowanym dotąd sposobie.

Gdy drzewo jest równomiernie ogrzane, zaczyna się proces wysychania. Stopień nasycenia powietrza zostaje obniżony i schnięcie zachodzi w czasie najkrótszym, nie powodując ani pęknięcia, ani pacznięcia się drzewa. Ponieważ zjawiska te czasem się zdarzają nawet przy suszeniu naturalnym na powietrzu, przeto sposób stosowania powietrza wilgotnego jest tembardziej korzystny.

Suszenie przy użyciu powietrza wilgotnego nie stanowi, jako takie, nic nowego. Było ono już od dłuższego czasu stosowane z wynikiem pomyślnym, naprz. w przemyśle papierniczym i włókienniczym, przez firmę Benno Schilde, Maschinenbau A.-G., Hersfeld, że jednak dotychczas nie dawało pomyślnych wyników w zastosowaniu do drzewa, tłumaczy się tem, iż nie było w sposób zadawalający rozwiązanie zagadnienia obiegu powietrza w suszarni. Zbudowane dotąd urządzenia pracują bądź zupełnie bez wentylacji, bądź z wentylatorami centralnymi. W obu więc wypadkach nie spełnione jest ważne zadanie suszarni.

Przy sposobie Schildego jest odmiennie, gdyż tutaj zapomocą odpowiednio zbudowanych wentylatorów spowodowany jest równomierny rozdział powietrza ogrzanego, co — jak nadmieniono wyżej — przy dawnych ustrojach z wentylatorem centralnym było oczywiście niemożliwe.

J. PIPERSBERG, CIESZYN

Pierwsza Cieszyńska Fabryka towarów metalowych, żelaznych
ZAŁOŻONA 1903 i czarno-blaszanych. TELEFON 186

Rury i kolana

Piekarniki (Bratkasten) w gatunkach zaprowadzonych w handlu, jako też wszelką armaturę do pieców, jakości pierwszorzędnej, od najprostszego do najwykwintniejszego wykonania.

Piekarniki specjalne dla piekarni, cukierni, restauracji, kuchni hotelowych i t. d.

Wanienki miedziane kuchenne, z muszlą i pipą mosiężną.
Wanny kąpielowe, nasiadówki, wanny kąpielowe dla dzieci, z pierwszorzędnej blachy cynkowej, we wszelkich wielkościach. 4798

Rączkowski, Kemnitz i S-ka

dawn. WEIDLICH & BERTHOLD

BYDGOSZCZ

Telefon 265

Dworcowa 22-23

Telefon 265

WYKONUJE: **Ogrzewanie centralne domów, fabryk, hal, mieszkań od 2 pokoi wzwyż**, wodociągi łaźnie, łazienki, urządzenia do grzania wody, kanalizacje, urządzenia sanitarne, instalacje pary, gazu, izolacje przewodów. 4499

Warsztat reperacyjny.

Magazyny.

PROJEKTY I KOSZTORYSY NA ŻĄDANIE.

Artykuły do szlifowania

jak płótna, papiery, tarcze szlifiercze: ze szmerglu „Naxos”, korundu i karborundu. Minerale mielone, szmergiel i pomeks wszelkich grubości poleca

Haeberle i S-ka Tow. Kom.

Pierwsza Polska Fabryka Wyrobów Szmerglowych
Grodzisk-Mazowiecki.

Wyroby fabryki nagrodzone złotym medalem na wystawie w Rzymie 1927 r.

Składnica w Poznaniu.

Przedstawiciel: Bronisław Koppé, Poznań,
Gąsiorowskich 5. 2796 Telefon 62-35

Udoskonalone maszyny
do wyrobu:

**dachówki cementowej,
pustaków betonowych,
cembrowiny studziennej,
rur, słupów i inne**

poleca

3909

Fabryka Maszyn Rzewuski i S-ka

ul. Ordynacka 7.

Warszawa

Telefon 28-95.

Źródło poważnych zysków dla przedsiębiorczych jednostek.

„KODEKS” Spółka Wydawnicza z ogr. odp. LWÓW, ul. Chorążczyzna 6. P. K. O. 153 235

poleca następujące swoje nakłady:

Dr. Krzemicki i Dr. Szydłowski:

Kodeks st-mpł wv

4766

Część I. Ustawa o opł. stemplowych i t. d.

Część II. Podatek od spadków i darowizn i t. d.

Cena za każdą część (także oddzielnie) po zł 10,00
(w opr. zł 12 00).

Taryfa opłat stemplowych - Cena zł 1,60

Wł. Jenner i Prof. Dr. Doliński:

5255

Kodeks S.ódziałczy - Cena zł 8,00 (w opr. zł 10,00).

Dr. Brzeński:

Regulamin Kolejowy - Cena zł 4,50 (w opr. zł 5,80)

Opony i detki samochodowe

Marki: Firestone - Dunlop

Części zamienne do samochodów

Ford - Renault - Chevrolet

Kulkowe łożyska T. S.

WULKANIZACJA

T. Smolanowicz

5309

Tel. 216.

LESZNO, Dworcowa 30.

Tel. 216

Książka

którą każdy fachowiec winien przeczytać. Doczekała się blisko 60-ciu wydań.

Handbuch der Dreherei

Praktischer Selbstunterricht v. Loss

Cena zł 9.70 + porto, wysyła

Księgarnia „KUPCA”, Poznań, Wielka 10.

Do tego trzeba dodać, że przy nowym urządzeniu Schilde'go szerokość stosu wykonywa się stosunkowo niedużą, ażeby i w kierunku poprzecznym panowała możliwie jednostajna temperatura i cały stos, jak również każdy poszczególny kawałek drzewa, opuszczał suszarnię w stanie zupełnie dobrym.

Ważną jest rzeczą, ażeby przy wykonaniu suszarni w myśl dopiero opisanego sposobu Schilde'go nie były pominięte czynniki natury gospodarczej. — Mimo przepuszczania wielkich ilości powietrza, zużywają stosowane tu urządzenia zadziwiająco mało energii, ponieważ wiekie przekroje otworów dmuchowych dają małe szybkości powietrza, nie są zaś wcale stosowane kosztowne i pochłaniające dużo energii kanały, siatki rozdzielcze i t. d. Nadto oszczędza się na mocy przez umieszczenie wszystkich wen-

tylatorów na jednym tylko wale.

Rozchód pary jest mały, ponieważ wobec ciągłego obiegu powietrza może być dopuszczona wysoka wilgotność powietrza wylotowego, więc ilość tego powietrza, a zatem i ogólne straty ciepła są nieduże. Te ostatnie są zresztą jeszcze i dlatego niższe niż w urządzeniach innych systemów, że wentylatory i grzejniki mieszczą się wewnątrz kanału, wzgl. komory, skutkiem czego unika się strat ciepła na promieniowanie.

Możliwości zastosowania i wykonania dmuchu komorowego są tak wielostronne, że prawie zawsze udaje się umieścić urządzenie w pomieszczeniu, jakie się ma do rozporządzenia, bez żadnych większych zmian, co z punktu widzenia finansowego jest bardzo ważne.

Z rynku materiałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

Nowy Bytom, 29. 12. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshütte, P. G. S. — reprezentacja Spółka Akcyjna Józef Wdowiński w Warszawie, Sienna 11, cena za tonę 210 zł., loco stacja Nowy Bytom.

Warszawa, 29. 12. Dom Handlowy A. Gepner Warszawa, Grzybowska 27, notuje następujące orientacyjne ceny w złotych za kg.: cyna Banka w blokach 14.60, ołów hutniczy 1.30, cynk hutniczy 1.42, blacha cynkowa — cena zasadnicza 1.60, antymon 3, aluminium hutnicze 5.10, blacha miedziana — cena zasadnicza 4.35, blacha mosiężna 3.60—4.50.

Katowice, 29. 12. Syndykat Polskich Hut Żelaznych notuje za tonę, franco huta: Żelazo sztabowe cena zasadnicza zł. 350.—, formowe od włącznie Nr. 24, cena zasadnicza 350.— Nr. 26 i ponad zł. 390.—; taśmówka na gorąco walcowana zł. 422.50; żelazo uniwersalne zł. 390; blacha gruba (5 mm. i grubsza) 432.50, blacha cienka poniżej 5 mm. 525, drut walcowany w jakości handlowej 397.50, — platyny 320, — rygle 305 — szyny 100 mm. i powyżej 422.50, do tego podkłady dziurowane 462.50, podkłady do rozjednic 525, zwykłe łupki płaskie 490.—, łupki klinowe 532.50, podkłady tówne 472.50, pochylone 525.—, płyty hakowe 820, łupki 980; prowadnice (walcowane) 462.50, szyny klinowe 462.50, łupki płaskie 462.50, łupki klinowe 515.—; podkłady 462.50, blacha do cynkowania, dostarczona w stanie żarzonym, bez specjalnej dopłaty za żarzenie, przy innych zaś zamówieniach na cienkie blachy żarzone dolicza się od grubości następujące dopłaty: przy 1 do poniżej 5 mm 10.345%, przy 0.875 mm. 5.36%, 0.75 — 4.68%, 0.625 — 4.04%, 0.562 — 4.85 %, 0.50 — 6.32%, — 0.438 — 1.88%, 0.375 — 0.58%; za blachy o grubościach niewymienionych w powyższym zestawieniu liczy się sąsiednią wyższą dopłatę; ceny blach 2 razy dekapowanych (efektownie): 0.32 do poniżej 0.35 mm. grubości Ł. 25.10 za t., 0.35 do poniżej 0.37 mm. grubości Ł. 23.10 za t., 0.37 do poniżej 0.40 mm. grubości Ł. 22.5 za t., 0.40 do poniżej 0.43 mm. grubości 22 za t., 0.43 do poniżej 0.50 mm. grubości Ł. 21.15 za t., 0.50 do poniżej 0.55 mm. grubości Ł. 21.10 za t., 0.55 do poniżej 0.62 mm. grubości Ł. 21.5 za t., 0.62 do poniżej 0.75 mm. grubości Ł. 21 za t., 0.75 do poniżej 0.87 mm. grubości Ł. 20.15 za t., 1 0.87 do poniżej 1 mm. grubości Ł. 20.10 za t., 1 ponad 1 mm. grubości Ł. 20.5 za t., za okrągłe i pół okrągłe blachy, dochodzi do wyżej podanych cen nadpłata w wysokości 37.5%, za blachy do głębokiego wytłoczenia dolicza się 10%, blachy 1x dekapowane kosztują o Ł. 3 za tonę mniej niż blachy 2x dekapowane.

Katowice, 29. 12. Pod wpływem dużej zniżki metali na giełdzie londyńskiej, tu również bardzo mocna tendencja, przy braku materiału zwłaszcza odczuwa się brak miedzi.

Jedynie blacha cynkowa wykazuje słabszą tendencję przy większej podaży od zapotrzebowania. Cena przy za-

mówieniu do 30 ton blachy cynkowej Ł. 33.15, ponad 30 ton Ł. 33.5. Ceny orientacyjne metali za 100 kg. w zł. Cynk surowy 113.60—113.75. Cynk rafinowany 115.75—116. Blacha cynkowa 144.50—145, Ołów hutniczy 91.70—92, Blacha ołowiana 126.43—126.75, Rury ołowiane 126.45—126.70, Rury ołowiane z twardego ołowiu 135.15—135.50, Drut ołowiany normalnej grubości 126.45—126.70, Śrut 153.60—154. Miedź stara 260—270. Bronz 235—255. Mosiądz 170—190.

ZŁOTY W DNIU 29 GRUDNIA 1927 ROKU.

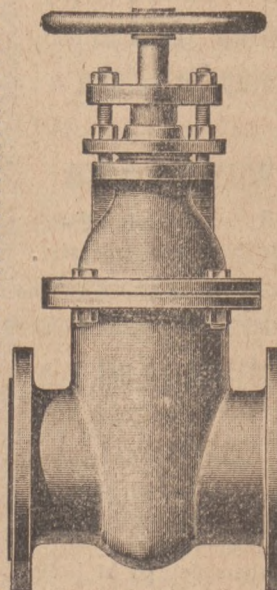
Gdańsk przekaz 57,35—57,49; gotówka 57,39—57,53. Praga przekaz 377⁸/s. Londyn przekaz 43,50. Ryga przekaz 61. Mediolan przekaz 218. Berlin przekaz na Warszawę 46,83—47,03; przekaz na Północ 46,05—47,05; przekaz na Katowice 46,875—47,075; gotówka 46,675 o 47,075. Nowy Jork przekaz 11,25. Budapeszt gotówka 63,90—64,10.

„SAM”

SPÓŁKA AKCYJNA
MÜNSTERMANN

KATOWICE

Tel. 11 i 577 Adr. tel. SAM
Odlewnia żelaza i brązu
Fabryka maszyn i armatur

Ciężkie armatury dla przewodów parowych, wodnych, gazowych, naftowych i to: zasuw i zawory, żelazne i stalowe. Kurki, garnki kondenz., hydranty pod- i nadziemne, studnie uliczne i hydrantowe, stojaki itd. Przybory kanalizacyjne i wodociągowe: uchwyty, aparaty nawiertnicze, kształtki i t. d.

BRONZY FOSFOROWE

i specjalne w odlewach
każdego rodzaju - - -

BRONZY KUTE

w sztabach o wytrzyma-
łościach aż do 100 kg/mm²

Reprezentacja na Wielkopolskę i Pomorze:

WŁAD. JEZERSKI, Poznań, Słowackiego 38 tel. 69-47

na Kongresówkę:

5212

PAWEŁ JASIŃSKI, Warszawa, Żórawia 9. Tel. 191-71

Poważne źródła dostawcze

„MOMENT” śrubokleszcze stolarskie

własnej fabrykacji, w rozmiarach średnicy rozstępu od 20 cm. do 1,50 mtr. poleca 3337b

W. Narożny i S-wnie, Poznań 1, ul. Ogrodowa 15/16
Telefon 2658.

Naczynia mleczarskie, naczynia kuchenne, wyroby blaszane cynowane, kctiy,

2123 zbiorniki do wody, mleka itp. poleca
J. Wiśniewski, Zakłady Blacharskie w Warszawie, Nowy Świat 62. Telefon 268-19

ŚRUBY „HELIOŚ” do drzewa toczone, mosiężne i poniklowane Wszelkie części fason we mos. Poznań, Św. Marcin 68. Tel. 36-99 4927

Ręczna magła domowa i wszelkie maszyny rolnicze poleca 178 Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza. Bracia Biskupscy S. A. w Kołomyi.

KAGAŃCE DRUCIANE

własnego wyrobu dla psów wszystkich ras, sprzedaje hurt. i detalicznie

R. GLINIECKI i S-ka

Kraków, ul. Szewska 2. Tel. 3080

Cenniki na żądanie 4013

PIERWSZA W KRAJU

fabryka wyrobów kutych podków końskich

5349

A. KRAWCZYK

KATOWICE, ul. św. Stanisława 6/8

ODDZIAŁ I

Warszawski Fabryczny Skład
Fornierów i Dykt

ulica Matejki 2, róg Dworcowej
Telefon 1035.

N. MANEŁA, BYDGÓŹCZ

Telefon Prywatny 793. 4498

ODDZIAŁ II

Fabryka Luster
Szlifiernia Szkła

ulica Garbary nr. 6.
Telefon 1061.

Szkoło okienne, kit szklarski, diamenty do rżnięcia szkła
poleca hurtownie **M. WARM**, Gniezno 4497

Hurt. rowerów, 433 oraz wszelkich części rezerwowych, Wiówwki, butelki termosowe
HURTOWNIA PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSIÓW (Wlkp.)

Tokarnie precyzyjne 3615e

szybkotnące 180/1000, 1500, 2000 m/m

Tow. Akc. „WIEPOFANA”, Poznań-Cąbrowskiego 81 - tel. 61-56

KOLANA KARBOWANE, RURY DO KUCHEN 4472

oraz klamery do pantofli

poleca jako swą specjalność po cenach konkurencyjnych
M. Leszczyński, Włocławek, Kościuszki 24.

KAUCZUK

SUROWY, BRONZOWY I BIAŁY, DOSTARCZA ZE SKŁADU 5001
M. GERSON, Warszawa, Wspólna 25. Tel. 95-11

ARMATURE

żeliwną, stalową i bronzową, jako to: wentyle, kranie i zasuwy wszelkich typów, inżektory, manometry i t. p. do przewodów na parę przegrzaną i nasyconą polecają

JANCZEWSKI i FREYMARK

2925c Warszawa, Mokoowska 40.

Kufy do wody i gnojówki

Pompy do gnojówki, Rozdzielacze do gnojówki fabrykują jako specjalność 5069

Bracia Blottner, Bojanowo (Wlkp.)

Fabryka maszyn i wyrobów z blachy.

„VIS” Fabryka maszyn i odlewnia Stanisławów - Telefon nr. 221.

Wytwarza masowo:

sieczkarnie bębnowe, młynki do czyszczenia zboża, miocarnie, kieraty, przystawki, prasy do oleju, prasy do owoców. Prospekty na żądanie bezpłatnie. 3694

4051

Przodki żelazne i kute
części do powozów

podług nadesłanych lub własnych wzorów poleca

ST. ŚREDZKI

Rudnicze pow. Wągrowiec.

VULKAN rozczyń gumowy i płótno gum. (Gummi-Ösung) wyrobia w najlepszym gatunku Gumi Poznań, 27 Grudnia 15

Pierwsza Krajowa Wytwórnia Sprężyn

DLA WSZYSTKICH GAŁĘZI PRZEMYSŁU

SPIRAL

WARSZAWA, ul. Żytnia nr. 20, tel. 36-39.

5129

Zamki meblowe 4311

Zawiasy taśmowe (Klavierbänder)
Szyny do schodów (Treppenleisten)

Fabryka „Fema” T. A., Bydgoszcz.

PRACOWNIA DIAMENTÓW DO RZNIENIA SZKŁA I DO TARCZ SZMERGLOWYCH

H. SZEFTEL

Warszawa, Graniczna 16
Egz. od 1882 r.

E. Pitak & Co.

fabr. wyr. drzewa.

Bydgoszcz,

ul. Zduny 18/19 tel. 353

Specjalność: fabrykacja masowa wszelk. artykuł. domowych. 4430

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH

Rosja jako kraj zbytu maszyn rolniczych.

Przez swą osobliwą strukturę gospodarczą stanowiła Rosja przed wojną czynnik o daleko sięgających wpływach na międzynarodowy skład stosunków gospodarczych Europy, których doniosłość zaakcentowała się jeszcze dobitniej w pierwszych latach po skończeniu wojny światowej szczególnie w odniesieniu do państw wysoce uprzemysłowionych, których fabrykaty znajdowały trwałą i lukratywną lokatę na rynku rosyjskim. Ten olbrzymi, co do obszaru kraj oraz pierwszy dostawca płodów ziemnych i surowców wszelkiego rodzaju wykazywał również olbrzymią zdolność konsumcyjną gotowych wytworów, między którymi maszyny i narzędzia do najróżniejszych celów stały na pierwszym miejscu. Powojenne zniszczenie, wprowadzające dezorganizację w zrujnowane życie gospodarcze, musiało spowodować pewien wyłom, wyrażający się w naruszeniu dotychczasowej linii wzajemnych stosunków gospodarczych, regulowanych w wybitnej mierze przez Rosję. Dało się to szczególnie we znaki obcym fabrykom maszyn i narzędzi rolniczych, między którymi było wiele takich, których rozkwit szedł równoległe z wzrastającym eksportem na rynek rosyjski.

Pierwsze lata po wojnie były równoznaczne z zupełną nieomal stagnacją kontaktu międzynarodowego na polu gospodarczym, jednakże samo życie gospodarcze stopniowo lecz stanowczo narzucało konieczność odbudowy oraz zaistnienia żywotniejszych stosunków. Równocześnie z tem zjawiskiem, zresztą propagowanym przez rząd sowiecki, daje się obserwować niezwykle silne zainteresowanie ze strony przemysłu maszyn rolniczych krajów eksportowych z przed wojny, dla których odzyskanie rynku rosyjskiego stało się najpilniejszym zadaniem. Niewątpliwie wyniki tej akcji byłyby bardziej doskonałe, gdyby nie zupełna przemiana warunków, narzucających dawnemu nawiązaniu stosunków dwa hamulce, z których nasamprzód wszechwładna ingerencja państwa uniemożliwiała wolny bieg życia gospodarczego, a następnie ubóstwo kraju jako takiego i konieczność korzystania z długoletnich kredytów w bardzo silnym stopniu utrudnia zawieranie transakcyj, umożliwionych dopiero przez współdziałanie finansowe odnośnego rządu, wspomagającego eksportera niezdolnego do przyjęcia tak u-

ciążliwych warunków. W tych ramach obraca się dotychczasowy ruch eksportowy na rynek rosyjski, a jeżeli mimoto cyfrowo przedstawia się dość poważnie, to nie ilustruje silnie zarysowującego się rozwoju, lecz jest raczej wyrazem siły zapotrzebowania. Tej to okoliczności należy przypisać silny brak maszyn rolniczych, będący objawem charakterystycznym w roku bieżącym. Jak wynika z sprawozdań „Ekonomitscheskaja Shishn” brak ten był wynikiem niedostatecznej podaży, nie mogącej zaspokoić ogólnie wzrastającego popytu. Odnosiło się to w pierwszym rzędzie do maszyn żniwnych a szczególnie wiażarek, przy których popyt przerastał podaż o 40—50%; w dalszym ciągu zapotrzebowanie w siewnikach rzędowych i dużych młocarniach parowych oraz motorowych nie doznało zupełnego zaspokojenia. Pozycją szczególnie silnie przez komunikaty podkreśloną były kosy, artykuł, który przedewszystkiem nasz przemysł eksportowy winien zainteresować. To szerokie zapotrzebowanie, będące już teraz pewnikiem powojennych stosunków gospodarczych, pójdzie niewątpliwie po linii stałego wzrostu i to w miarę, jak stosunki te przybliżać się będą do metod zachodnio-europejskich. W oparciu na tym pewniku stanowi bieg wypadków w Rosji przedmiot pilnych obserwacji ze strony państw europejskich oraz Ameryki, która Rosję uważa za jeden z najbardziej obiecujących rynków przyszłości.

Że rząd rosyjski stara się wszelkimi siłami odbudować zniszczony w zupełności przemysł, jest znanym faktem. Powołano do życia osobną instytucję t. zw. „Gipromes”, która skupia 240 fachowców i projektuje budowę nowoczesnie urządzonych hut oraz wielkich zakładów dla dalszej przeróbki. Wielkie zakłady, produkujące ciągowki rolnicze mają stanać w Stalingradzie, na które prelimitowano 16 milionów rubli, jednakże już dzisiaj wiadomo, że suma ta jest niewystarczająca. Jednakże ta bezpośrednia akcja rządowa napotyka na cały szereg trudności technicznych jak i gospodarczych. Wobec braku tradycji przemysłowych oraz tej ciągłości rozwojowej, która jest podstawą przy budowie maszyn nowoczesnych oraz wprowadzania technicznych udoskonaleń, często nie można dojść do uzgodnienia zasadniczego typu najbardziej odpowiedniej maszyny. Momentem gospodarczym,

F. SUCHANEK i S-KA

Przedsiębiorstwo Techniczno-Handlowe
dla Rolnictwa i Przemysłu

Poznań — Pl. Wolności 8/9

TRAKTORY AMERY- KAŃSKIE HART-PARR

4250

o sile 24 i 36 K. M.

PAROWE GARNITURY MŁOCARNIANE

na kulkowych
łożyskach
na długoterminowe spłaty

dającym się odczuć wielce ujemnie, jest obawa o zbyt wyprodukowanych maszyn, co na pierwszy rzut oka zdawałoby się nieprawdopodobnem, jednakże znajduje wytłumaczenie w fakcie, że chłop rosyjski zdołał już rozpoznać zalety fabrykatów zagranicznych a względem własnych, które wykazują poważne braki pod względem konstrukcji i wykonania, zachowuje wyraźną rezerwę.

Rozmiar oraz kierunek rosyjskich planów uprzemysłowienia ilustruje biuletyn sowieckiej placówki handlowej w Niemczech, według którego budowa fabryki traktorów w Stalingradzie jest już rozpoczęta i ma wytwarzać rocznie traktorów za 20 milj. rubli. — Fabryka pługów w Czeljabińsku pracuje już w pełni przy rocznej produkcji ca. 150 000 pługów. Ukończona jest również fabryka kos w Slatoust, produkując w roku 2,5 milj. kos. W stadjum budowy znajduje się wytwórnia narzędzi polowych, maszyn żniwnych oraz wozów roboczych w Rostowie nad Donem. Produkcja przewiduje rocznie 200 000 pługów, 30 000 wozów, 75 000 pudów części zamiennych. Specjalną fabrykę dla maszyn i narzędzi żniwnych buduje się również w Rostowie i ta ma wytwarzać rocznie 10 000 kosiarek, 7 000 wiązarek, 20 000 grabi konnych i 120 000 pudów części zamiennych. Ukończona jest fabryka w Armawir, przeznaczona do rocznej produkcji 20 000 siewników, 5 000 bron talerzowych i 20 000 części zamiennych. Wynika z tych cyfr, że większa część zakładów znajduje się dopiero w budowie, która przed rokiem 1930 nie będzie ukończona, tak że dla oceny rynku rosyjskiego w chwili obecnej oraz na najbliższe parę lat charakterystycznym momentem jest słaby, jak na stosunki rosyjskie stan przemysłu krajowego oraz niski poziom techniczny wytwarzanych maszyn.

wego oraz niski poziom techniczny wytwarzanych maszyn.

Szczególnie charakterystycznym momentem dla akcji rządowej jest wzrastająca motoryzacja rolnictwa. Traktory rolnicze stanowią wciąż jeszcze główną pozycję rosyjskiego importu maszyn rolniczych. Produkcja krajowa zawiódła głównie wskutek braku odpowiednich materiałów oraz narzędzi fabrycznych. Akcja importowa zakrojona jest na szeroką skalę, jeżeli chodzi o środki, klasyfikujące poszczególne typy traktorów jako najbardziej odpowiednie na tamtejsze stosunki. Rosyjski wydział rolniczy przeprowadza doświadczenia szczegółowe, zapraszając do udziału firmy zagraniczne i urządzając pokazy na miejscu. Przedsięwzięcia te miały ten skutek, że na początku bieżącego roku całkowita ilość traktorów w Rosji wyrażała się liczbą 27 000 maszyn, przyczem przeważająca część przypada na fabrykaty zagraniczne, gdyż ilość wyprodukowanych dotąd traktorów krajowych nie przekroczyła zapewne 1 000 maszyn. Według powziętego planu ma się posunąć motoryzacja tak dalece naprzód, by w latach 1930/31 100 000 traktorów stało na usługach rolnictwa.

Program podniesienia rolnictwa rosyjskiego przez wyposażenie gospodarstw rolnych w potrzebny inwentarz martwy przewiduje wprowadzenie maszyn i narzędzi rolniczych tylko nowoczesnej konstrukcji i o wypróbowanej sprawności. Przemysł zagraniczny będzie na rynku rosyjskim znajdował pewnych odbiorców, o ile dostarczane maszyny będą krajowe przewyższać zarówno celowością konstrukcji jak i dobrotą materiału, w czym posiada niezaprzeczone szanse powodzenia wskutek bogatszego doświadczenia oraz ustalonej marki.

W. Laube.

Telefon:
2280
i
2289

Skrytka
pocztowa
455

Wszelkie maszyny i narzędzia rolnicze

oraz olbrzymie składnice części zapasowych

Garnitury parowe
do młócenia

Oryg. ameryk.
motory naftowe

Oryg. szwedzkie
centryfugi do mleka

H. Cegielski

Massey - Harris Ltd.

Baltic

ZWIĄZKOWA
CENTRAŁA MASZYN

TOW. AKC.

POZNAŃ, UL. FR. RATAJCZAKA 16

P. K. O.
204934
Poznań

Telegr.:
CEMATA
Poznań

Przemysł Maszyn Rolniczych na PWK.

Krystalizuje się udział przemysłu maszyn rolniczych w Powszechnej Wystawie Krajowej.

Ta b. ważna ze względu na charakter gospodarczy kraju gałąź przemysłu metalowego, okazała zaprezentuje swe wyroby na specjalnie zarezerwowanym terenie o powierzchni ca 5 000 m², na Łazarzu w sąsiedztwie rolnych pól doświadczalnych i ogrodnictwa. W ten sposób Wystawa maszyn rolniczych, odpowiednio położona, zamykać będzie przejście od działów ściśle przemysłowych do pokazów gospodarki rolnej.

Zarówno zatem świat przemysłowy, jak i rolnictwo polskie znajdą ułatwiony dostęp do ciekawych ze wszech miar popisów maszyn rolniczych najnowszej konstrukcji, czyli że ta część Wystawy liczyć może na olbrzymią frekwencję zwiedzających..

Nowy typ traktora rolniczego.

Na rynku maszyn rolniczych, sprowadzanych z zagranicy, ukazał się pod nazwą „Avance” nowy typ traktora rolniczego szwedzkiej wytwórni Avance-motor Stockholm.

Jest to czterokołowa ciągowka, w zewnętrznej budowie podobna do znanej amerykańskiej ciągowki „Fordson”, która rozwija 30—40 KM. Zaopatrzona jest w silnik ropny systemu Diesel o dwu cylindrach, ustawionych pionowo, który porusza podłużnie ułożony wał korbowy, przenoszący siłę poprzez skrzynkę pędniową na tylne koła. Chłodzenie obiegowe przy pomocy obszernej chłodnicy, ustawionej na przedzie motoru, oraz sterowanie jest systemu automobilowego.

Uruchomienie motoru następuje zapomocą specjalnego urządzenia powietrznego, jakie są w użyciu przy motorach Diesela. Silnik ropny nie posiada świec, zaworów, magneta oraz gaźnika, stanowiących, jak mówi doświadczanie, nieustanne źródło defektów i utrudniających niesłychanie obsługę.

Cena ciągowki bez pługa wynosi loco Gdańsk 2 100 dolarów, do której doliczyć należy cło, wynoszące około 2 500 zł. W razie udzielenia ulgi celnej, która według podania firm sprzedających jest osiągalna, cło obniża się do ca. 400 zł. Całość wykonana bardzo akuracie i z dobrego materiału przemawia na korzyść traktora pod względem jego amortyzacji.

O wynikach praktycznych na roli dowiadujemy się parę słów z notatki, zamieszczonej w „Rolniku” o pokazie orki, urządzonej traktorem „Avance” w Kociubińcach (Wschodnia Małopolska). Wybrano pod próbę koniczynkę o zupełnie równej powierzchni, o średniej zwężłości i takimż stopniu wilgotności, zagłębiając lemiesz na 20 a przejściowo także na 30 cm. Traktor wywiązał się z zadania gładko, pokonywując 87 arów w czasie 100 minut przy zużyciu ropy 18 kg. Wobec braku przyrządów technicznych nie można było przeprowadzić ścisłego obliczenia rentowności co do kosztów opału oraz sprawności w porównaniu do orki sprężającej. Koszt orki 58 arów ma według kalkulacji rolnika szwedzkiego wynosić 5,38 zł, zatem w naszych warunkach byłby niższy, biorąc pod uwagę o wiele niższą cenę ropy oraz mniejszą płacę kierowcy u nas.

Charakterystycznym momentem przy tym nowym typie traktora jest szczęśliwe rozwiązanie problemu

zastosowania silnika typu „Diesel” do ciągowek rolniczych, tembardziej, że ubiegłe wyniki na tem polu nie były zadowalające. Natężną zaletą traktorów ropnych jest niski koszt opału, stanowiący najpoważniejszy wydatek przy crce motorowej, oraz uproszczona obsługa, wynikająca z prostej konstrukcji silnika. Natomiast na niekorzyść traktora „Avance” zanotować należy jego cenę, która w porównaniu do innych, niemniej sprawnych ciągowek jest zbyt wysoka i dla wielu rolników będzie niedostępna. Niezależnie od tego, niejednokrotnie decydującego momentu, najważniejszym pozostanie jego sprawność i opłacalność w dłuższym okresie pracy, na co odpowiedź dać mogą szczegółowsze dane z praktyki. W owym czasie do sprawy tej powrócimy obszerniej.

W. L.

Wyrabiam masowo!

PARNIKI

dokartofli oryginalne „AGRA”
Taczki całożelazne
Aparaty do rżnięcia słomy
Śrutowniki do śutowania
zboża na kamieniach.

Ryszard Liska

4425 WĄGRÓWIEC
FABRYKA MAS. VII I KOTŁARNIA

INOWROCŁAWSKA Fabryka Maszyn Rolniczych T. A.

Inowrocław, Św. Ducha 27-29
Telefony: 111, 114. Telegrafy: „Inofama”.
Konta czekowe: Bank Ludowy. Powiatowa Kasa Oszczędności.
Bank Polski. P. K. O. nr. 205.750.

Hurtownia maszyn rolniczych i części
zapasowych - Masowa wytwórnia
noży do opalaczy wszelkich syste-
mów - Składnica części zapasowych.

Generalna reprezentacja firmy H. Cegielski T. A.
Specjalne urządzenia na remont
wielkich obiektów rolniczych. 3612

Inowrocławska Fabryka Maszyn Rolniczych T. A.

„IDEAL”

noż do krajania słomy
na ściółkę

tani — praktyczny — trwały
Jedyni producenci 3641

Centrala Pługów Parowych T. A. Fabryka Maszyn
Poznań, Piotra Wawrzyńskiego 28-30 Tel. 69-50 — 61-17

Przetargi — Submisje — Licytacje

WIELKA LICYTACJA.

Dnia 4-go stycznia 1928 roku z powodu oddania dzierżawy odbędzie się w Bolewicach p. Nowy Tomyśl licytacja żywego i martwego inwentarza, najwięcej dającemu.

Auta oczekiwać będą na stacji Nowy Tomyśl przy pociągach: ze Zbąszynia o godz. 7,52, z Poznania 9,12. Początek licytacji 9,30 rano.

Licytowane będą: kompletny garnitur młocarniany z prasą, 2 dryle, 3 kosarki, 1 sieczkarka z transmisją, 1 kosiarka do trawy i śrótownik, 12 plugów Ventzkego, 4 kultywatory, 2 walce, i wszelkiego rodzaju brony, 3 wozy ciężarowe, 20 wozów roboczych i innych, 30 par uprzęży w tem robocze i wyjazdowe jakoteż różne sprzęty gospodarcze.

Interesenci, którzy mają zamiar płacić weksłami, zechcą zgłosić się natychmiast do podpisanego zarządu majątku.

Zarząd Majętności Bolewice pow. Nowy Tomyśl.

Kierownictwo Budowy Centrali Badań Poligonowych w Zielonce, koło Warszawy, rozpisuje na 9-go stycznia 1928 r.

PRZETARG OFERTOWY

na dostawę 6,300 sztuk progów kolejowych normalnotorowych i 14,000 sztuk progów kolejowych wąskotorowych. Bliższe warunki przetargu ogłasza się równocześnie w „Monitorze Polskim”.

DYREKCJA POCZT I TELEGRAFÓW W LUBLINIE.

niniejszem rozpisuje konkurs na dostawę jednego kompletnego autobusu pocztowo-pasażerskiego na podwozie marki „Ford” siły nośnej 1½ tony z tem, że nadwozie musi być wybudowane w kraju. Podwozie musi być najnowszego typu marki Ford.

Termin przedkładania ofert do 15-go stycznia 1928 roku.

Termin dostawy nieprzekraczalny 15-go kwietnia 1928 roku.

Bliższe szczegóły udziela Oddział komunikacyjny Dyrekcji Poczty i Telegr. w Lublinie, ul. Szopena Nr. 9, II p.

KONKURS NA URZADZENIE ELEKTRYFIKACJI MIASTA.

Magistrat miasta Chmielnika, powiatu Stopnickiego, rozpisuje niniejszem konkurs na przeprowadzenie elektryfikacji miasta i w tym celu zaprasza pp. Oferentów do nadsyłania ofert do tutejszego Magistratu w terminie do dnia 15 stycznia 1928 r.

Oferty winny zawierać plany i kosztorysy, a to:

1. na budowę kompletnej elektrowni o dwóch motorach ropnych wzgl. benzynowych „Diesla” wraz z koniecznymi zabudowaniami, częściami mechanicznymi i przewodami elektrycznymi, kosztem oferenta i

2. na budowę takież elektrowni kosztem miasta, przy zapodaniu cen jednostkowych i warunków spłaty w złotych.

Dla orientacji podaje się, że miasto liczy około 9000 mieszkańców i 460 domów mieszkalnych, długość placów ulic około 8000 mb.

Magistrat zastrzega sobie prawo wolnego wyboru ofert lub nieprzyjęcia żadnej z nich, bez jakiegokolwiek odszkodowania na rzecz oferenta.

SPRZEDAŻ POMP PAROWYCH.

Dyrekcja Wodociągów i Kanalizacji m. st. Warszawy, ma do sprzedania 3 pompy parowe, stojące, nurnikowe, o mocy 110 KM. i wydajności 20.000 m³ na dobę każda, fabryki James Watt et Co, Londyn 1886 roku.

Oferty należy składać do dnia 1-stycznia 1928 r. pod adresem Dyrekcji wodociągów i kanalizacji m. st. Warszawy, Senatorska 14, III p.

Pompy są do obejżenia na Stacji Filtrów, w Warszawie, ul. Koszykowa Nr. 81, w godzinach 8—5 w dnie powszednie.

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Zakład Amunic. Nr. 1 Warszawa-Powązki fort „Bema” ogłasza, że w dniu 9 stycznia 1928 roku, o godzinie 10-ej zrana w lokalu Zakładu odbędzie się powtórny przetarg ofertowy nieograniczony względnie ustny na sprzedaż następującej ilości:

Blachy żelaznej taśmowej

43 804 klg. wymiarów 0,40×77 mm.

28 023 „ „ 0,50×77 mm.

57 565 „ „ 0,35×50×77 mm.

23 192 „ „ 1,5 ×51 mm.

Warunki i bliższe szczegóły dotyczące przeprowadzenia przetargu ogłoszone były w czasopiśmie „Kurjera Warszawskiego” Nr. 315 z dnia 16 listopada 1927 roku oraz Nr. 318 z dnia 19 listopada 1927 roku.

OGŁOSZENIE.

Magistrat m. Lublina ogłasza niniejszem przetarg na dostawę kostki granitowej drobnoziarnistej w ilości 160 ton.

Termin ukończenia wysyłki dnia 1 marca 1928 roku.

Oferty w zapieczętowanych lakcie kopertach z napisem „Oferta do przetargu na dostawę kostki granitowej” należy składać do dnia 10 stycznia 1928 r. do godz. 12 w południe w lokalu Wydziału Budownictwa Magistratu.

Termin rozprawy ofertowej wyznacza się na dzień 10 stycznia 1928 r. w lokalu Wydziału Budownictwa.

Bliższe warunki dostawy można przejrzeć w Wydziale Budownictwa codziennie od godz. 10 do 13-ej.

Do oferty należy dołączyć kwit z Kasy Miejskiej na złożone wadium w wysokości 5% oferowanej sumy.

Magistrat zastrzega sobie ocenę i wybór oferty.

Lublin, dnia 17 grudnia 1927 r.

Prezydent miasta (podpis nieczytelny)

Naczelnik Wydziału (podpis nieczytelny)

KONKURS NA ROZBUDOWĘ KOŚCIOŁA W KRYNICY.

Komitet rozbudowy kościoła w Krynicy ogłasza za pośrednictwem Koła Arch. we Lwowie konkurs na szkice rozbudowy dla wszystkich architektów zrzeszonych w Kole Arch. ol. w Warszawie, z terminem do 10 lutego 1928 roku, godziny 13.

Nagrody: I — 2.000 zł, II — 1.200 zł, III — 800 zł i ewentualne zakupy po 500 zł.

Warunki konkursu można nabyć w lokalu Koła Arch. Lwów, ul. Zimorowicza 9, od godz. 4—7 wieczorem, u kursora K. A.

Zapytania w sprawie krajow. źródeł dostawczych.

Na wszelkie zapytania odpowiadamy zainteresowanym firmom wprost. Nadesłane zapytania tak długo powtarzamy, aż nie zostaną załatwione. Podejmujemy to bezpłatnie a należy nam jedynie wyłożone portorja zwrócić. Prosimy więc z naszego działu informacyjnego jaknajczęściej korzystać, gdyż skonstatowaliśmy, że spowodował on już niejedną poważną transakcję. Firmy zagr. placą za każdą informację 2 fr. szw. — do Niemiec informacja każda 2 RM.

Uprasza się o podanie adresu:

Nr. 3403. fabryki, wyrabiającej bukowe pudła do kapeluszy.

Nr. 3483. fabryki wyrabiającej wiory do szorowania podłóg, znak „Słońce“.

Nr. 3484. firm, dostarczających dzwonki oniklowane do sań t. zw. „Schlittengeläute“, dzwonki na lakierowanych spuszczonej pasach.

Nr. 3485. firm, dostarczających kociołki z kapiełą wodną do chemicznego użytku.

Nr. 3494. fabryki, która może dostarczyć drut pocynkowany galwanizowany.

Nr. 3503. fabryk rowerów na terenie Poznańskiego i Pomorza.

Nr. 3504. fabryk krajowych, mogących dostarczyć czystego oleju stearynowego, wosku japońskiego i oleju kościanego.

Nr. 3519. fabryki w Polsce, która wyrabia artykuły gumowe i podjęłaby się fabrykacji pierścieni gumowych (Kolbenringe) nie ścierających się, które służą do tłokowania ropy naftowej i oddałaby zastępstwo na Zagłębie Naftowe.

Nr. 3520. fabryki, która wyrabia zawory mułowe metalowe t. zw. „Rotguss Absperrventile“ i oddałaby zastępstwo na Małopolskę.

Nr. 3521. fabryki armatur, która wyrabia śruby flauszowe i nie należy do kartelu; przy cenach konkurencyjnych objąłby zastępstwo.

Nr. 3522. fabryki, która wyrabia tanie piłki do metalu i oddałaby zastępstwo (Metallsägeblätter).

Nr. 3524. fabryki, która wyrabia pałaki trzcinowe do wiader fajansowych.

Nr. 3531. fabryki, która może dostarczyć maszynkę do siekania, sierpy oraz młot sprężynowy o ręcznym popydzie.

Nr. 3530. firmy krajowej, która wyrabia przyrządy do gięcia rur żelaznych i o podanie jakiej wielkości.

Nr. 3536. firmy w Polsce, która może dostarczyć blachę pocynkowaną.

Nr. 3537. firmy w Polsce, która może dostarczyć żarzony.

Nr. 3538. firmy, która dostarcza maszyny do wyrabiania stelsrub do $1\frac{1}{2} \times \frac{3}{8}$.

Nr. 3539. firmy, która dostarcza maszyny do wyrobu śrub zamkowych do 50×8 .

Nr. 3544. fabryki w kraju, która wyrabia piece, w których zużywa się trociny drzewne do opalenia do ogrzewania hal fabrycznych.

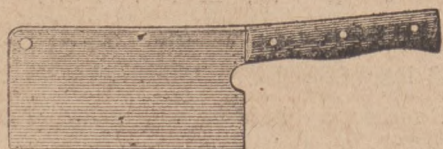
Nr. 3548. fabryki w Polsce, która dostarcza cynkowe guziki z wkrętką w drzewo do okien.

Nr. 3549. odlewni, która wyrabia lub dostarczyć może odlew smaronie pokretnych t. zw. śmierbiksem, oraz odlewów kutolanych.

Nr. 3553. fabryki, wyrabiającej tokarki do wyrobu śrub i części fasonowych.

Nr. 3557. firmy, która wyrabia lub dostarcza maszyny do wyrabiania stelsrub $1\frac{1}{4} \times \frac{3}{8}$ (30×9) śrub zamkowych do 50×8 .

Nr. 3563. firmy, która może dostarczyć następujących towarów: osie wszelkiego rodzaju, śruby, resory do bryczek, okucie do wozów i bryczek, lemiesze i okładnie.

Tasaki

kuchenne i rzeźnicze
różnych wielkości polecają:

Bracia Plucińscy — Poznań

Fabryka Stalowych Narzędzi.

5290

Przyjmuję zamówienia na

masowe wyroby

które w Polsce największy zbyt liczyć mogą
i na ewentualne propozycje służę

przystępną kalkulacją cen

Dom Maszynowy Osten

ERWIN KLIEWER, Fabryka maszyn

Gdańsk, Weidengasse 35—38

KUPNA OKAZYJNE:

Lokomobile

rolnicze, przewoźne, gruntownie wyremontowane z gwarancją do natychmiastowego użytku:

1. R. WOLF, Magdeburg, 10 atm., ca 13,79 m² pow. ogrz. 12 KM nom.
2. BADENIA, nr. 4888, 10 atm. r. 1918, ca 12 KM. nom.
3. DEHNE, Halberstadt, nr. 1271, 8 atm. r. 1908, ca 12—14 KM nom.
4. MARSHALL, nr. 41175, 7 atm., r. 1904, ca 10-konna.
5. GARRETH SMITH, nr. 4917, 7 atm., r. 1900, ca 10-konna.
6. MARSHALL, nr. 39061, 7 atm., r. 1903, ca 10-konna.
7. MÖGELIN, Poznań, nr. 465, 6 atm., r. 1904, ca 10-konna.
8. EPPLE BUXBAUM, nr. 794, 6 atm., r. 1897, ca 8-konna.
9. R. WOLF, nr. 989, r. 1882, 7 atm., ca 10-konna.
10. RAMSONES, nr. 18219, 7 atm., r. 1906, ca 12 KM. nom.

Przewoźne lokomobile rolnicze, bez remontu:

11. TURNER, nr. 1016, 5 atm., r. 1882, ca 6 KM. nom.
12. GARRETH SMITH, nr. 3597, 7 atm., r. 1897, ca 10 KM. nom.
13. FÖRSTER, Lincoln, nr. 1194, 5 atm., r. 1884, ca 10 KM. nom.
14. GARRETH, Magdeburg, nr. 664, 2-cylindrowa, 4 atm., r. 1874, 15,86 m² pow. ogrzew.
15. ROBEY, Lincoln, nr. 7854, r. 1883, ca 10 KM. nom.
16. CLAYTON, Shüttleworth, nr. 20982, r. 1883, 4 atm., ca 10 KM. nom.

Lokomobile stacjonowane, wyremontowane, z gwarancją do natychmiastowego użytku:

17. R. WOLF, Magdeburg, nr. 3863, 7 atm., r. 1892, ca 30—40 KM.
18. GÜTLER & Co, nr. 279, 6,7 atm., rok bud. 1899, ca 35—45 KM.

Lokomobile stacjonowane bez remontu:

19. FABR. GARRETH SMITH, nr. 3059, o dwóch cylindrach, 7½ atm., r. 1894, ca 40-konna.
20. R. WOLF, Magdeburg, nr. 286, 6 atm., r. 1879, ca 20—30 KM.

Prasy do słomy:

21. 1 „WELGERA“, na szańce.
22. 1 „KLINGER“, nr. 1132 na drut.
23. „KLINGER“, nr. 1030, na drut.
24. „KLINGER“, nr. 3577, na drut.
25. „BADENIA“, Weinheim, na szańce.
26. „WELGERA“, na szańce.

Młocarnie parowe i motorowe gruntownie wyremontowane:

1. Motorowa sztyftowa BRUNS, Prinzenau, bęben 22, z częśc. czyszczeniem.
2. motor HOFHERR & SCHRANTZ, L. 15966, 28 x 18, czyszczeniem.
3. parowa „STANDARD“, 9, ca, 58 x 22.
4. parowe „RICHTER REINDRUSCH“ 5, 63 x 22, łoża kulkowe,
5. parowa fabr. FLOETHER, Gassen, Q. A. 3, 60 x 23, łoża kulkowe.

Motory:

grunt. wyremontow. z gwarancją do natychmiastow. użytku:

27. „URSUS“, Warszawa, stacj., 7—10 KM. na ropę.
28. 2 benzynowe, stacj., „BANAHET“, 1 KM.
29. stacj. dwucyl., ropowy. U. P. S. „BENZ“, system „Diesla“, ca 50 KM., bardzo mało używany, jak nowy.
30. stacj., gaz., jednocyl., MORITZ HILLE, Drezno, nr. 7453, ca 20 KM.
31. przewoźny ERGOMOBILE, BRUNS Prinzenau, benzol. lub naft. ca 8—20 KM.
32. przewoźny ERGOMOBILE, KAULEN, Berlin, benzol. lub naft., ca 15 KM.
33. przew., benzol., AKRA Kyffhäuserhütte, Artern, 22 KM., nr. 2308.
34. Traktor do orki HANSA LLOYD, 4-cyl., na naftę, o sile ca 35—40 KM., konstrukcja ulepszona, według Dr. inż. T. Świeżawskiego.
35. 3 plugi motorowe „STOCKA“, 4-cylindr. zdadne do pracy.
36. Traktor ropny, Lanza, „BULLDOG“, 12 KM., jak nowy.
37. 1 samochód ciężarowy FAHRZEUG EISENACH, nr. 82309, nr. motoru 83324, 1030 PS. nośność 2—3 tonn. jak nowy, bez gum.
38. łódź motorowa, na 10—12 osób, motor 4-cyl., benzynowy, z światłem acetylenowym, dobrze utrzymana,

Kotły i maszyny parowe:

39. maszyna parowa, leżąca ca 8 KM. EDWARD ALBORN Hildesheim,
40. maszyna parowa leżąca, A. SCHÖNEMANN & Co., nr. 389, r. 1900, 120 obr., ca 20 KM.,
41. maszyna parowa leż., HERM. LAAS & Co., Magdeburg nr. 113, r. 1888, ca 35 KM.
42. kocioł parowy, 1 pal., H. MOILER, Brackwerde, nr 2777, 6 atm., 12,10 m² pow. ogrz. r. 1879.
43. kocioł palen., J. KLAASS, Schöningen, nr. 725, r. 1900, 6 atm., ca 25 m² pow. ogrz.
44. kocioł parowy 2-palen., W. JOLITZ, Frankfurt, nr. 130, pow. ogrz. 35,525 m², 6 atm., r. 1888.
45. maszyna parowa, leżąca E. MÜHLWERK, Breslau, ca 10 KM.
46. maszyna parowa stojąca, ca 5—6 KM.
47. 4 używane pompy, do mech. zapędu, o różnej działalności.
48. prasa do cegielni, fabr. czeskiej, nr. 23 350 mm. śred. cyl. wykonanie A., 3 walcowa. (Fein-Walzwerk), z przedkładnią zębata, 470 mm. średn. walcy i 300 mm. szer. działaln. w godz. ca 800—1000 cegieł.
49. Prasa cegielniana tego samego fabrykatu nr. 1, 300 mm. średn. cylindra, o działaln. w godz. ca 500—700 cegieł.

Nitsche i Ska

FABRYKA MASZYN W POZNANIU

ul. Kolejowa 1—3.

Filja w Warszawie, ul. Złota nr. 30.

1 heblarkę do szpuntowania i nutowania, 1 wyłaczarkę pł. gatowych (Säg-blätter-Stanze), 1 rozwiernicę (Schränkmasschine), 1 szlifierkę pilową, 1 łuparkę do drzewa, 1 wentylator c/a 125 m³ powietrza na minutę,

bardzo tanio na sprzedaż 5305

BRACIA SCHLIEPER — BYDGOSZCZ.

Do sprzedania natychmiast:

Automatyczna dubeltówka, kalib. 16. Repetierowy sztucer 98.

Obydwie jak nowe; celność pierwszorzędną. Sztucer, kalib. 9,3.

Leśnictwo Pokrzywki, poczta Brodnica.

Trzy kotły kombinowane o dwupłomiennych spojonych falistych rurach dymnicowych o powierzchni ogrzewalnej po 200 m. kw., z przegrzewaczem pow. 35 m. kw., ciśnienie 11 atm. fabryki MAN, Papiere, czyste. Cena 7.000 marek niem. 5347 Mendel & Lipstadt, Hamburg 36, Königstrasse 21-23

LOKOMOBILE

26/25 K. M. Jaehne Landsberg 1905 z przedpaleniskiem, jak nowa jeszcze w ruchu, sprzedamy natychmiast.

Nitsche i Ska, Poznań, Kolejowa 1—3.

Fabryka maszyn rolniczych.

5339

300 m lanych rur tłocznych 70^m

oraz 50 m 50^m

na sprzedaż bardzo tanio 5103

Bracia Schlieper, Bydgoszcz.

Dynamomaszyna

fabrykatu A. E. G. 110 Volt 30 KW 500 obrotów, mało używana, tanio do sprzedania

St. Jagodziński - POZNĄ, ul. Dąbrowskiego 83

5343

Przedsiębiorstwo Elektrociełniczne

1 pompę „Diaphragma“, 1 dwuczynną pompę budowlaną, 2 windy, specjalnie ciężkie (Spinliwinden), 1 windę pociągową, 50 wiatrowych lamp budowlanych, ładują bardzo tanio 538

Bracia Schlieper, Bydgoszcz

Lokomobila „Lanz“ 60 PS, bud. 1911, 10 atm.

Parowóz 45 PS, 600 tor, 12 atm., bud. 1908.

Kocioł parowy „Auksch“ 8 atm., bud. 1911, pow. ogrz. 33 m².

Bateria akumulatorowa 220 Volt, 1. 6. komplet

ze składu na sprzedaż 5314

„Metałowiec“ Poznań, ul. Towarowa. Telefon 3912

Kompletne urządzenie

do wyrobu

mat trzcinowych i drewnianych

bardzo tanio na sprzedaż 5102

Bracia Schlieper, Bydgoszcz.

1 lokomobile 10 atm. 30 PS.

z fabryki Schulz - Magdeburg

1 kocioł parowy 5 m²

sprzedają bardzo tanio 5304

BRACIA SCHLIEPER — BYDGOSZCZ

SPRZEDAŻ!

Maszyna chłodząca „Quiri“ na 5500 kalorii

mogąca służyć do ochłodzenia 30 m² powierzchni, używana, jednak w najlepszym stanie z potrzebnymi dodatkami, z powodu prawienia większego obiektu do sprzedania, jak również motor gazowy „Langen & Wolf“ 8-10 K. M. Ceny bardzo przystępne i umiarkowane.

Rudolf Vogt, Wusfabrik, Bieleśko - Śląsk. 5288

LOKOMOBILA

Wolfa 28365³ K. M. Nafciowy motor Komnik 10 K. M. Dynamo na prąd stały 110 V. 150 Amp. - silnik wstępny o 700 mm średnicy. Maszyna do obróbki drzewa i szlifierka 20 tarcz na prąd stały 220 V. 8 A. do sprzedania. 5311

Epp. Görlich & Co., Sülthof-Danzig.

1 kompletne urządzenie do wyrobu papy dachowej

sprzedają bardzo tanio.

5307

Bracia Schlieper - Bydgoszcz

Pily do metalu do pil 12" oraz 14" (ramy), ręczne pil 1 do drzewa, pilki ogrodnicze, lub-

zegl. pilny monterskie, pogłębia-

cze oraz szczepo kuchenne

5341

polecają własnego wyrobu po cenach konkurencyjnych

B-cia CZERWIŃSCY - ŁÓDŹ, ul. Nawrot 93

Telefon 46 69

Prospekty na żądanie

1 strugarkę poręczną (Chaping-Maschine) do heblowania żelaza,

6 pras ekscentrycznych (Excenter-Stanze) na napęd motorowy i ręczny.

1 waniator tłoczny na 5-6 ognisk kowalskich
bardzo tanio na sprzedaż 5306

Bracia Schlieper - Bydgoszcz.

Trak (gater)

wielkość ramy 700 mm używany, lecz w dobrym stanie i plansichter 4 dzielny, wolnobijający jak nowy, w dobrym stanie na sprzedaż

Wielowski, wł. m.yna

5335

ROLBIK p. Chelmy Małe, (Pomorze)

Przetwornica z rozrusznikiem

z prądu stałego na prąd zmienny 11075 Volt, częstotliwość 50, ilość obrotów 1500 1,4 K. V. A., mogąca być używana także jako silnik na 110 V.,

korzystnie do nabycia

5320

w Lecznicy Powiatowej w Ostrowie

Dobrze zaprowadzony skład towarów żelaznych, artykułów technicznych i elektrotechnicznych, naczyń kuchennych i wyrobów stalowych z własnymi składami, telefonem i personelem akwizycji, w wojew. mieście Małopolski, przyjmie

zastępstwa

pierwszorzędnych wytwórni krajowych. Oferty do administr. „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO“ pod nr. 5348

Werkmistrz maszynowy

obeznany z remontem motorów, maszyn parowych i rolniczych z kalkulacją, pracami akordowymi potrzebny od 1. 2. lub od 1. 3. 28. do fabryki maszyn rolniczych około 40 ludzi w Wielkopolsce.

Reflektuje się tylko na energiczną samodzielną sile, która rzeczywiście podoła zadaniu werkmistrza.

Panowie chętni, którzy już stanowisko werkmistrza z powodzeniem zajmowali zechcą się zgłosić z podaniem pretensji i odpisem świadectw do „Rynku Metalowego i Maszynow.“ pod nr. 5336.

Dobrze zaprowadzony skład maszyn rolniczych i warsztat reparacyjny **przyjme**

zastępstwo maszyn rolniczych

w komis. Gwarancja hipoteczna.
Oferty do adm. „Rynku Metalow. i Masz.” pod nr. 5312.

Firma na Pomorzu, posiadająca obszerne składnice, przyjmie zastępstwo i w komis

maszyny rolnicze i separatory

Zgłoszenia do Administr. „Rynku Metalowego i Masz.” pod nr. 5281.

Przyjmę dzielnych kowali, ślusarzy i tokarzy.

W. W. OJCZYŃSKI, Chłimża (Pomorze)
Fabryka maszyn i narzędzi rolniczych. 5270 Warsztat reparacyjny.

Poszukuje się spólnika z kapitałem 30-50 tysięcy złotych

do większego warsztatu metalurgicznego we Lwowie, który można łatwo przy udziale tego kapitału zamienić na dobrze prosperującą fabrykę i odlewnię armatur parowych i wodnych.

Zgłosz. do adm. „Rynku Metal. i Masz.” pod nr. 5311.

KUPNA

Poszukuję celem kupna:

1 kocioł lokomobilowy rurkowy leżący na ciśn. 2—3 atm., powierz. ogrzew 8—10 m² w dobrym stanie. Oferty nadesłać pod adresem:

5342 **Inż. B. Winkler - Jasło**

KUPIĘ ZBIORNIK ŻELAZNY

do wody na 1500 litr.

WŁ. LOMPA. ŚREM. Telefon 23.

5237

MOTOR

elektryczny prądu stałego 220 volt 85—90 KM. około 1000 obrotów z rozrusznikiem. Kupi 4717

inż. Józef Binder - Kraków - Gertrudy 23.

Poszukuję celem kupna nitów okrągłotkowych i zagłębionych

do noży do kosiarek

Oferty proszę nadsyłać do administr. „Rynku Metalowego i Maszynowego” pod nr. 5317

5289 Kupię

1 prasę ekscentryczną większą 1 borbank o średnicy planszy 1 mtr używane w dobrym stanie. Zgłoszenia z podaniem ceny

ST. OLSZAŃSKI, TARNOPOL, Małopolska.

Kupię **LOKOMOBILE** używaną w dobrym stanie 20 30 K. M., możliwie z przegrzewaczem i przedpaleniskiem oraz wszystkie **MASZYNY STOLARSKIE** 1 4-o stronną heblarkę 150 mm szer. lub więcej, używane zupełnie dobrze. 4860

L. RUBER, Kraków, Straszewskiego 5.

Poszukuję do stałej dostawy

drzwiczki hermetyczne

58 i 98 do budowy piecyków przenośnych

Oferty za komplet uprasza się nadesłać do „PAR” Poznań, Al. Marcinkowskiego 11 pod nr. 51,520

5331

Zdolna stenotypistka

z stenografią polską, możliwie także niemiecką potrzebna od zaraz Uprasza się o dokładny życiorys z podaniem żądań do Adm niniejsz pisma pod 168

TREŚĆ NR. 52:

	Strona
Co nam pozostawił w spadku rok 1927-my? Michał d'Opuski	1525
Drogi sfinansowania Powszechnej Wystawy Krajowej w Poznaniu 1929 roku	1527
Projekt ustawy o spółkach akcyjnych	1528
Jak wypadły rokowania polsko-niemieckich kół przemysłowych w Berlinie? A. W-ski	1530
Eksport wieprzy czy... dobrobyt Górnego Śląska? Fr. Zakrzewski	1530
Po układzie drzewnym polsko-niemieckim	1532
Wprowadzenie 8-godzinnego dnia pracy w hutach	1534

	Strona
Z życia gospodarczego zagranicy	1536
Ostrowiec wprowadza nowe ulepszenia w produkcji rur	1538
Z życia placówek przemysłowo-handlowych	1538
POSTĘPY W PRZEMYŚLE	1539—1540
DZIAŁ BUDOWLANY I CERAMICZNY	1542—1544
DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH	1546—1548
Przetargi, submisje i licytacje	1549
Skrzynka zapytań	1550
Spis treści Fachowego Kalendarza Notatnika „Rynku Metalowego”	

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW:

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4,50 zł. Dla Gdańska 4,50 guld. Dla Niemiec 4,50 mk. Dla Ameryki 1 dolar kwartalnie.
CENY OGŁOSZEŃ: 1/4 str. 100 zł, 1/2 str. 60 zł, 3/4 str. 35 zł, 1/8 str. 20 zł, 1/16 str. 10 zł. Ogłoszenia na okładce z dopłatą.
Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobnej taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje inna taryfa. Miejscom wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań. Przy wszelkich kwestiach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy w Poznaniu.
Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu wszelkie rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

SPIS TREŚCI

Fachowego Kalendarza-Notatnika Rynku Metalowego i Maszynowego na rok 1928.

Strona tytułowa (dwukolorowa)	1
Słowo od Redakcji	2
Notatnik orientacyjny dla szczególnie ważnych za- pisków (dwukolor.)	3
Kalendarjum małe	4—5
Memoriał zebrań i posiedzeń	6
Ważniejsze adresy telefoniczne	7
Święta Wyznania Mojżeszowego na rok 1928	8
Spis treści	I—VI

CZĘŚĆ PIERWSZA.

Część ogólnogospodarcza i organizacyjna Fachowego Kalendarza „Rynku Metalowego i Maszynowego”	9—72
Strona tytułowa (dwukolorowa)	9
Memento gospodarcze na rok 1928 (strona dwukolorowa)	10
Z położenia gospodarczego Rzeczypospolitej. (8 tablic i diagramów.) Leszek Gustowski	11—12
Ośm lat Polskiej Polityki Dewizowej — Dr. Stefan Maik	23—29
Więcej jawności w życiu gospodarczym — A. W.	29—31
Głosy publicystów ekonomicznych	31—33
Przemysł metalowy a obrona kraju — Prof. Maur. Chorzewski	34—37
Produkcja stali szlachetnych w Polsce — Dr. L. Fall Hurtowy handel wyrobami żelaznymi w Polsce zachodniej — Julian Piechowski	37—42
O naukowej organizacji pracy — Inż. Witold K.	42—44
Psychotechnika i poradnictwo zawodowe	44—50
Polska Linja Lotnicza (wraz z tabelką statystyczną za 1926 i 1927 r.)	51—52
	52—53

Życie organizacyjne w branżowym przemyśle i handlu.

Polski Związek Przemysłowców Metalowych	53—56
Z działalności Syndykatu Polskich Hut Żelaznych. Warunki współpracy z Syndykatem	57—59
Centralny Związek Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów	60—62
Polski Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych z siedzibą w Warszawie	62
Związek Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych na woj. Poznańskie i Pomorskie	62—63
Związek Elektrowni Polskich	63—64
Zrzeszenie Polskich Odlewni i Emaljerni	64—65
Związek Gospodarczy Gazowni i Zakładów Wodociągowych w Państwie Polskiem	65—66
Związek Wytwórców Tektury Smółcowej, Asfaltu i Przetworów Smółcowych w R. P.	66
Związek Fabrykantów T. z. z siedzibą w Bydgoszczy	67
Sprawozdanie z działalności Sekcji Żelaźniaków na Pomorzu za rok 1927	67—71
Memoriał Związku Kupców Branży Żelaza w Poznaniu	71—72

CZĘŚĆ DRUGA.

Notatnik Kalendarza „Rynku Metalowego i Maszynowego” (dwukolor.)	73—264
Zapiski na rok 1928 (dwukolorowe)	265—266
Terminarz wekslowy oraz innych drobnych notatek na I. kwartał 1929 (dwukolorowy)	267—286
Memoranda	287—288

CZĘŚĆ TRZECIA.

Wiadomości z fizyki, mechaniki, chemii i elektrotechniki — tablice — kilka obliczeń technicznych.

Z fizyki: Zadanie fizyki. Materja. Eter. Ogólne własności materji. Rozmieszczenie pierwiastków. System pomiarowy c. g. s. Ruch. Przyspieszenie. Siła. Praca. Sprawność. Energia. Tarcie. Energia cieplna. Pomiary ciepła i temperatury. Równoważnik mechaniczny ciepła. Gazy. Energia promienista. Prawa optyczne. Szybkość światła. Elektryczność. Jednostki elektryczne. Prawa elektryczne. Prądnicę. Przewodniki elektryczne (Dr. J. W.)	298—301
---	---------

Jednostki fizyczne	302
Z energetyki	303—306
Z krystalografii (Dr. J. W.)	306—307
Cieźary atomowe bardziej znanych pierwiastków (tabelka)	308
Wartościowość metaloidów (tabelka)	309
Cieźary właściwe	309
Cieźary właściwe gazów i par (tabelka)	309
Cieźary właściwe różnych ciał stałych (z tabelką)	310—312
Termika. Termometry	312
Tablica porównawcza skal termometrów	313
Kalorymetria. Ogrzewanie ciał. Topnienie ciał. Temperatura topnienia lub zamarzania	314—316
Elektrotechnika.	

Rodzaje elektryczności. Rodzaje prądów. Prądnicę. Łączenie magnesów. Regulacja napięcia. Sprawność elektryczna. Silniki prądu stałego. Stosunek K. M. (H. P.) do K. W. Znaki szczególne maszyn elektrycznych. Maszyny prądu zmiennego trójfazowego. Sprawność. Motory. Aparaty elektryczne. Rodzaje napięć. Przewodniki. Tablice skrótów	316—320
Zużycie koksu centralnych ogrzewań	321
Zużycie gazów przy spawaniu autogenicznem	321

II. Z metalurgji — Tablice rozmiarów i wagi, niezbędne w praktyce podręcznej rozmaite wiadomości praktyczne.

Fabrykacja żelaza surowego metodą hutniczą.

I. Surowce i ich przeróbka (z rycinami)	337—340
II. Wpływ domieszek do żelaza surowego L. K.	340—341
Co metalowiec wiedzieć winien o odlewnictwie? (z tablicami)	342—344
Żelazo sztabowe (tabela)	345—346
Bednarka (tabela)	347
Żelazo płaskie (tabela)	348
Teowniki (tabelka)	349
Żelazo korytkowe (ceowniki tabelka)	349
Żelazo dwuteowe (tabelka)	350
Miary i waga blachy cynkowej (tabelka)	351
Waga i rozmiary blachy czarnej (tabelka)	351
Wymiary, waga i ilość gwoździ drucianych w jednej skrzyni 16 kg	352—353
Gwoździe do papy (tabelka)	354
Gwoździe tapicerskie (tabelka)	354
Śruby Whitwortha (tabelka)	354
Waga 1000 metrów drutu w kilogramach (tab.)	355
Wymiary i waga rur lano - żelaznych — rury złączkowe (tabelki)	356—357
Wymiary i waga rur lano - żelaznych — rury kołnierzowe (tabelka)	358—359

Waga ciągniętych rur miedzianych (tabelka) . . .	360
Waga i pomiary rur gazowych (tabelka) . . .	361
Waga ciągniętych rur mosiężnych (tabelka) . . .	361
Waga i dopuszczalne ciśnienie rur ołowianych Rury z ołowiu rafinowanego (tabelka) . . .	362
Wymiary, waga i dopuszczalne ciśnienie rur ołowianych. Rury z twardego ołowiu (tab.) . . .	363
Kit do żelaza i metali oraz sposoby zestawienia. P. S.	
Kit dla rowerów i gumy	364
Kit odporny na oleje	364
Kit armeński	364—365
Kit ołowiany	365
Kit dla wodociągów	365
Kit do przylepiania szkła na metalu	365
Kit do przymocowania drzewa na metalu	365
Kit szklarski	365
Kit odporny na wysoką temperaturę	365
Kit do części żelaznych	366
Kit do przymocowania mosiądzu na szkło	365
Kit do przymocowania ebonitu na metalu	366
Kit do przymocowania porcelany na żelazie	366
Kit wodoszczelny dla rur żeliwnych	366
Kit do uszczelnienia pęknięć i rysów w piecach żelaznych	367
Kit rusztowy lub żelazny	367
Kit do przymocowania żelaza w kamieniu	367
Kit ogniotrwały	367
Kit karukowy dla metalu	367
Zapobieganie tworzeniu się kamienia w kotłach parowych — P. S.	368
Cytat	368

III. Z Maszynoznawstwa

Klasyfikacja elementów maszyn	369
Zasadnicze części zespołowe obrabiarek automatycznych.	
Kleszczenie i transport materiału	370
Aparat pracowniczy	372
Mechanizm sterowniczy	373
Tokarki samoczynne w użyciu (inż. Franciszek Preiss)	373—374
Przekładnie i pasy	
Pasy skórzane	375
Tablica szerokości pasów pędnych	376
Tablica średnic wału przekładni	376

Smary

Ogólne dane	377
Gatunki olei i tłuszczów	377—378
Inne środki do smarowania	378—379
Badanie smarów — L. Rz...ski	379—381
Pielęgnowanie skórzanych pasów zapędowych — inż. R. Hubicki	382—383

Warunki dostawy skórzanych pasów transmisyjnych

I. Pasy specjalne	384
Pasy bez użycia bocznych części kruponów, wy- ciągane na mokro	384
II. Pasy wyciągane na sucho	384—385
III. Pasy niewyciągane, bez względu na miejsce wykroju skóry i gatunek garbowania tejsze	385
I. Łańcuchy krótkoognikowe niekalibrowane (ta- belka)	386
II. Łańcuchy kalibrowane (tabelka)	386

IV. Dział automobilowy.

Słowo od Redakcji	387
Spis rzeczy działu automobilowego	387
Światowy stan samochodów w dniu 1 stycznia 1927 roku	388
Podział samochodów na województwa	388
Statystyka samochodów w Polsce	389
Statystyka osobowych samochodów w Polsce	389

O racjonalnej gospodarce samochodowej

A. Wydajność	390
B. Wydatki	391
Stosunek między wydajnością a wydatkami	392
Wydajność a praca personelu	392—393
Wydajność a wydatki konieczne gosp. samo- chodowego	393
Koszty utrzymania samochodu	393—394
Kilka wskazań technicznych	394
Tabela przeciętnego zużycia benzyny	395
Racjonalne smarowanie samochodów	395—396
Mieszanki przeciwimrozowe	396—397
Podział wagi w samochodzie	397
Obliczanie mocy silników we Francji	397
Działanie stacji elektrycznej Boscha	398
Co należy czynić w razie wypadku samocho- dowego?	399
Ważne wskazówki dla automobilisty	399

V. Dział elektro- i radjotechniczny.

Silniki prądu stałego	403
Silniki prądu zmiennego	403
Przetwornice prądu zmiennego na stały	404
Transformatory	404
Obliczanie oporu właściwego przewodnika	404
Wzór do obliczenia przekładni	404
Akumulatory	404
Tablica dopuszczalnych obciążeń przewodów izo- lowanych miedzianych	405
Tablica dopuszczalnych obciążeń kabli miedzia- nych ułożonych w ziemi dla napięcia do 1000 V	405
Tablica dopuszczalnych obciążeń przewodów na- powietrznych	406
Tablica przekrojów, średnic i oporu z miedzi elektrolitycznej	406
Tablica przekrojów i ciężaru przewodników nie- izolowanych	406
Tablica oporu i wagi drutów nawojowych	407
Obliczenia przekroju na spadek napięcia	407
Największe dopuszczalne przekroje przewodów w rurkach żel. obłożonych	407
Najczęściej używane żarówki elektryczne	408
Ile kosztuje 1 godz. światła żarówki metalowej 40 woltów?	408

O akumulatorach

Ładowanie akumulatorów (ryc.)	410
Uwagi o obchodzeniu się z akumulatorem w pracy	410—411
Polska wytwórczość radjotechniczna — L. Or- montowicz	411—412
Wykaz najważniejszych stacji radjofonicznych w Europie	413—414
Rozporządzenie Min. Pocht i Tel.	415
Oświadczenie rządowe	415
Typy akumulatorów stacyjnych	416—417

CZĘŚĆ CZWARTA.

Vademecum prawne, handlowe, podatkowe i informacyjne (strona tytułowa)	425
Wstęp redakcyjny	426
Rytm doby	427—428

I. Elaboraty z prawa handlowego.

Jak skarżyć i jak egzekwować weksle?	429—435
O nakazie zapłaty — J. Chankowski	436—438
Lokale handlowe i przemysłowe, a ustawa o ochronie lokatorów — Dr. W. B.	439—440
Instytucja „przysięgi wyjawienia” — Janusz Sz.	441—445
Sprawozdanie o statystyce przemysłowej	446
Wywiad handlowy — Kazimierz Piechocki	447—448

II. Wybór z judykatury najwyższych instancji sądowych.

A. Orzeczenia Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawach skarbowych.	
1. Podatek przemysłowy, opłaty stemplowe — rozmaite świadczenia	449—450
2. Podatek dochodowy	451—452
B. Z Orzecznictwa Sądu Najwyższego w sprawach skarbowych	452—453
C. Z Orzecznictwa waloryzacyjnego Sądu Najwyższego	
A. b. zabór rosyjski	453—454
B. b. zabór austriacki	454—455
C. b. zabór pruski	455—456

IIa. Z Orzecznictwa Departamentu Cel Ministerstwa Skarbu.	
Wstęp redakcyjny	456—457
Wybór orzeczeń z zakresu mechaniczno-metalowego	457—462

III. Koszty sądowe (notarialne). — Opłaty przed N. T. A. — Koszty adwokackie. — Należności za protest. — Przepisy o znakach pieniężnych.

Koszty sądowe (notarialne) (z tabelą)	463—465
Opłaty przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym	465—466
Koszty adwokackie	466—468
Opłaty za sporządzenie protestu	468

Przepisy o znakach pieniężnych

Przyjmowanie i wymiana uszkodzonych znaków pieniężnych	469
Zatrzymanie fałszywych znaków pieniężnych	469—471
Przyjmowanie monet	471
Zobowiązania w złotych w złocie — Janusz Sz.	471
Terminarz płatności podatków w 1928 r.	472—473

V. Z dziedziny obowiązujących podatków i opłat państwowych.

Z interpretacji państwowego podatku dochodowego — Bronisław Kalwary	474—480
	481—482
Podatek od uposażeń służbowych (z tabelą)	483—487
Podatek przemysłowy (z tabelami)	483—493
Opłaty stemplowe (z tabelami)	493—504

Przepisy i taryfy opłat pocztowych, telefonicznych i telegraficznych. Zmieniona taryfa pocztowa. Opłaty abonamentowe za korzystanie z sieci lokalnej. Dopuszczenie do przesyłek pocztowych stempli z oznaczeniem kwoty uiszczanej zapłaty zamiast — znaczków pocztowych. Warunki przyjmowania druków do przewozu pocztą. O prótestowanie wek-

sli przez urzędy i agencje pocztowe. O odpowiedzialności Skarbu Państwa za przesyłki pocztowe. Listy i kartki zleceniowe	505—511
Przepisy o miarach i wagach — opłaty (z tabl.)	511—517
Spis Urzędów Miar	517—519
Objaśnienia rozmaitych miar i wag	519
Kilka przeciętnych ciężarów	519

V. Traktaty i Konwencje. — Ustawodawstwo celne. — Ochrona pracy. — Dekret o prawie przemysłowym.

Traktaty handlowe i nawigacyjne	520—527
Opłaty i przepisy celne	529—536
Ochrona pracy	536—538
O wadkach, kaucjach i zaliczeniach	538—540

VI. Wiadomości o Polsce Współczesnej.

Wiadomości o Polsce Współczesnej. Barwy narodowe. Granice. Ludność. Skład etnograficzny Państwa Polskiego. Zajęcia ludności. Podział administracyjny. Statystyka województw. Ludność 18 miast w Polsce. Szkolnictwo zawodowe. Granice. Ludność. Skład etnograficzny

ADRESY.

Adresy władz centralnych. Poselstwa akredytowane przy Rządzie Rzplitej	543—544
Instytucje Gospodarcze, Centralne Związki i Stowarzyszenia	545
Polskie placówki dyplomatyczne zagranicą	546
Spis polskich urzędów konsularnych	546—550
Konsulaty zagraniczne w Polsce	550—551
Konsulaty państw obcych w Gdańsku	551—552
Izby handlowe zagranicą dla handlu z Polską	553
Izby dla handlu z zagranicą	553
Huty należące do syndykatu polskich hut żelaznych	555
Lista członków Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych na woj. Poznańskie i Pomorskie	555—558
Wykaz hut szklanych, należących do Związku Hut Szklanych w Polsce	559
O Instytucie Doświadczalnym w Poznaniu	563

VI. Dział materiałów budowlanych i ceramicznych.

Piec ceramiczny o płomieniu zwrotnym, jego konstrukcja i budowa	564—568
Piece ceramiczne i wapienne.	
Piece do wypalania cegieł	568—569
Piece do wypalania dachówek i dren	569
Piece do wypalania kafl	569
Piece garncarskie	569—570
Piece do wypalania licówek „Verblenderów”	570
Piece do wypalania klinkru, posadzki i szamotu	570
Piece wapienne	570
Piece do wytapiania glazur	571—572
Twardość drzewa (tabelka)	571
Ciężary właściwe i zawartość wody w poszczególnych gatunkach drzewa (tabela)	571
Tabela wytrzymałości	572—573
Normalizacja wymiarów cegły, używanej przy budowie	574
Gatunkowanie, pomiar i oznaczenie wartości drewna	574—579

DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH.

Przemysł maszyn i narzędzi rolniczych	588—589
Zasady nowego prawa przemysłowego	598—607
Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych	609—650
Z zagranicznego materiału adresowego	650—651
Subskrybenci Kalendarza	652—669
Inserenci Kalendarza	670—678

Tarcze

równe i fasonowe

dla przemysłu:

metalowego,
drzewnego,
szklanego,
porcelanowego,
kamieniarskiego
i t. d.

3708

Dostawa natychmiast ze składu.

Tarcze szlifierskie

Porowate, Ostrościenne, Ekorund, Uszczelniające

Fabryka Tarcz szlifierskich Stella
Generalna Reprezentacja S. Jakubowicz & Ska
ul. Dąbrowska 7, Sosnowiec, telefon 142

Plótno i papier
karborundowy,
Silicium-Carbid,
Plótno i papier
szmerglowy,
Papier naszlony,
Papier krzemlenny,
Proszki i ziarno
szlifierskie,
Pilniki, Osetki
i t. d.

Dostawa natychmiast ze składu.

ŚLUSARNIA ARTYSTYCZNA dla budowli i krat z kutego żelaza

Wykonuję wszelkie prace konstrukcyjne żelazne n. p.: okna wystawne, bramy, okna do fabryk, schody, balkony, oranżerie, nadgrobki, markizy do okien patentowe na łożyskach kulkowych, także i wszelkie reperacje wchodzące w zakres ślusarstwa. Sumienne i staranne wykonanie po cenach umiarkowanych. W tem nowem przedsiębiorstwie proszę uprzejmie o łaskawe poparcie.

5002

Z poważaniem

BIURO ul. Małeckiego 13

KORNELI BRYKCYŃSKI, mistrz ślusarski

Przy wszelkich korespondencjach z firmami
prosimy zawsze powoływać się na
„RYNEK METALOWY i MASZYNOWY“

Trzcinę sufitową

plerwszorządnej jakości własnego wyrobu dostarcza
korzystnie

Gustaw Glaetzner

Centr. Materiałów Budowlanych i Dachówek
Poznań 3, Mickiewicza 36.

Telefon 65-80. 4308 Założona 1907 r.

Płyty uszczelniające oryginalne „Klingerit“

szkła wodowskazowe oryg. Klingera
najtaniej do nabycia po cenach fabrycznych ze składu konsygnacyjnego

5334

S. SZAJER, Hurtownia artykułów technicznych
Kraków, Pl. WW. Świętych 8, telef. 4154.

Globus

4536

Fabryka Pił i Narzędzi Sp. z ogr. odp.
Katowice, ul. Wojewódzka 29, tel. 2078

LUTOWNICE (Lampki do lutowania)
benzynowe i naftowe
światowej fabryki „Radius“ w Sztokholmie
oraz wszelkie narzędzia dostarczają:

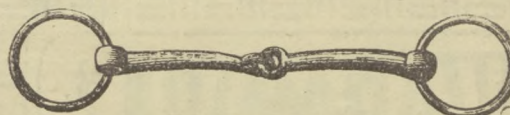
P. GOLDMAN i L. ENDELMAN
Warszawa, Widok 11. - Telefon 130-88.

8436

Siatki czterokątne

W każdym rozmiarze
drut kołczasty i drut gładki
Cennik gratis.

ALEXANDER
MAENNEL FABRYKA OGRODZEŃ DRUCIANYCH NOWY-TOMYŚL WLKP.

**ZGRZEBŁA
i WĘZIDŁA**
do koni

łapki na myszy i szczury, oraz drobne wyroby żelazne
5145 DOSTARCZA KORZYSTNIE

Sulkiewicz i Robakowski - Fabr. Wyr. Żel. BYDGOSZCZ
Dostawa natychmiast! Cennik na żądanie

tel. 3974

Zabawki
poleca

Wytwórnia Zabawek „PRECYZJA“ Inż. Bolesław Stan
ŻAŁOĆ ILUSTROWANY CENNIK 2565a
Poznań, Solacz-Portalska 2

Licznym abonentom naszym

podajemy do łaskawej wiadomości, że

rozpoczęliśmy już wysyłkę Fachowego

Kalendarza - Notatnika
na rok 1928

Abonenci, którzy zgóry nie uiścili należytości za
Kalendarz, odbiorą go za zaliczką.

KOLSKI i GUYER

Turbenthal-Zurych (Szwajcaria)
FABRYKA MASZYN i NARZĘDZI PRECYZYJNYCH
TOW. AKC.

BIURO W WARSZAWIE:

Poznań, Plac Wolności 9, tel. 25-29.

PRZEDSTAWICIELSTWA:

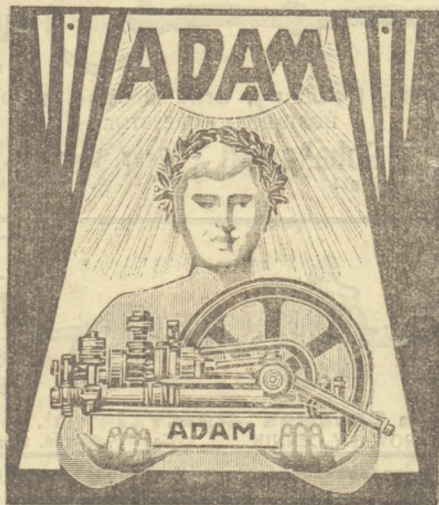
w Warszawie i Katowicach

Dostarczamy wszelkiego rodzaju maszyny, aparaty i narzędzia precyzyjne najnowszych typów do obróbki metalu i drzewa, jak:

Najnowsze szlifiernie oraz aparaty do szlifowania wałków korbowych, cylindrów i t. d. Uniwersalne gryzarki różnych typów. Najnowsze typy wiertarek ramiennych i innych z motorem lub bez, najnowsze rewolwerówki i tokarki precyzyjne. Automaty do fabrykacji śrub, nakrętek, akcesoriów dla przemysłu radiowego etc. Najnowsze maszyny do obróbki drzewa oraz specjalne maszyny do robót ciesielskich „Ruga”. Wszelkie narzędzia do obróbki metalu i drzewa, między innymi nasze patentowane noże do toczenia i heblowania „Oekonom”. Gryzki wszelkiego rodzaju, rozwiertaki maszynowe i ręczne - zwykłe i nastawialne, uchwyty do wiertarek i tokarek najnowszych typów, świdry spiralne, gwintowniki, najróżniejsze gwintownice, konstrukcji normalnej lub podług rysunków. Szwajcarskie tarcze szmergłowe w wszystkich fasonach, wymiarach i gatunkach.

4330

Patentowane

66-cioletnie doświadczenie

MOTORY

Diesla z kompresorami i bez oraz ssąco-gazowe i benzynowe, o precyzyjnym i maszynowym wykonaniu, małej ilości obrotów

FABRYKI GERHARD ADAM OSKAU C. S. R.

poleca na dogodnych warunkach spłaty i z długoletnią gwarancją

GENERALNY ZASTĘPCA NA RZECZPOSPOLITĄ POLSKĄ

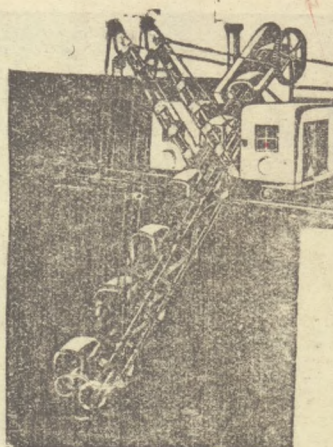
M. BIKSGORIN, LWÓW

KRASZEWSKIEGO 15. TEL. 8-04

Konsygnacyjny skład we Lwowie. - Prospekty i kosztorysy na żądanie.

Born & Schütze

Toruń-Mokre

Założ. w roku 1856.

Adres telegraf.: Born

Tel.: Toruń 3 i 182.

Żyro-konto:

Bank Polski w Toruniu.

Bagry - Czerpaki

Pogłębiacze pływające i lądowe

Elewatory. Bagry specjalne.

Urządzenia transportowe.

Konstrukcje żelazne, zbiorniki, odlewy maszynowe i specjalne, odlewy budowlane

Rusztza wszelkich systemów.

Kotły parowe.

Lokomobile przemysłowe

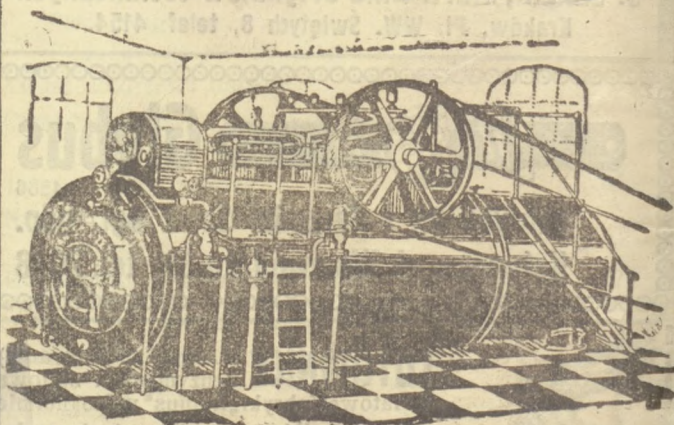
na przegrzaną parę do 300 KM. najnowsze systemu z stawidłem suwakowo-tłokowym i płaskim regulatorem osiowym z podgrzewaczem dla wody parą odchodową, z kondensacją lub bez, z jednym lub dwoma cylindrami.

PALENISKA

3561

dla mniej wartościowego opału.

Wyzyskanie ciepła pary odchodowej.

BORN & SCHÜTZE

Fabryka maszyn i kotłów, odlewnia żelaza i stali

Drukiem i nakładem Tow. Wydawn. „Kupiec” w Poznaniu.

Za Redakcję i Administrację odpowiedzialny: Artur Gustowski w Poznaniu, Wielka 10.